

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 9 (2285) Год XLV

Беласток 28 лютага 2000 г.

Цана 1,50 зл.

Вяртanne

Яўген Мірановіч

Найчасцей некалькі гадоў пасля кожнай рэвалюцыі шмат чаго, што было прадметам крытыкі рэвалюцыянераў, поўнасцю прысвойваецца імі як сваёй. Французская рэвалюцыя канца вясення-наццатага стагоддзя, якая накіраваная была супраць абсалютнай улады і вялікіх коштавае ўтримання, выгадавала рэжым непараўнаны на больш рэпресійны, а колькасць чыноўнікаў павялічылася неўзабаве ў два разы. З'явілася таксама карупцыя, якой раней не знала гісторыя гэтага краіны. Расійская балашавіцкая рэвалюцыя мела вызваліць працоўны люд ад прыгнёту цара, памешчыкаў і фабрыкантаў. На практицы пераўтварыла ўсіх у нявольнікаў каўказскага псіхапата. Найбольшую грамадскую группу — сялян — якія пры цары атрымалі свабоду і зямлю на ўласнасць, нанава загналі ў прыгон і пазбавілі пашпарту. Князёў заступілі партыйныя функцыянеры, якія павіннасці для сялян павысілі да абсурдных памераў. Усіх грамадзян Расіі пазбавілі нават права на ўласную думку.

Рэвалюцыі, якія прайшли ў ўсходній Еўропе на пачатку дзесяцігоддзя гадоў мелі адну непаўторную прыкмету — былі быяскроўныя. Таму хвала за гэта ўсім сучасным рэвалюцыянерам. Аднак логіка палітычных і грамадскіх пераўтварэнняў стала цалкам падобная да ўсіх працэсаў гэтага харектару. У Польшчы, у выніку кампрамісу старых і новых — рэвалюцыйных — элітаў, праведзены быў падзел улады і дзяржаўнай маёмастці паміж абодвумя бакамі. Свабода і права на лепшае жыццё, за што змагаліся мільёны палякаў, аказалася здабыткам толькі для выбраннікаў. Амаль 80 працэнтаў грамадства адчувае сябе ашуканымі. Тры з пяці мільёнаў людзей шукае працу, а гэта лічба ўсё расце. Дэмаралізацыя элітаў дасягнула ўзроўню афрыканскіх рэспублік. У агульным адчуванні, як вынікае з сацыялагічных даследаванняў, пачуццё справядлівасці ў краіне мае нешматлікую колькасць грамадзян.

На постсавецкай прасторы сакратароў камуністычнай партыі заступілі прэзідэнты, а цэнтральныя камітэты г.зв. прэзідэнцкія адміністрацыі. Парламенты маюць там падобнае значэнне, што рэспубліканскія вярхоўныя саветы. Наогул выконваюць яны загады прэзідэнтаў, часам бунтуюцца, але заўсёды канчаюцца гэта так, як у Расіі ці Беларусі. Прэзідэнт Украіны Леанід Кучма, якога прадстаўляюць у Польшчы як вялікага дэмакрата, ідзе следам Лукашэнкі, ствараючы нейкі марыянетачны за канадаўчы орган. У краінах постсавецкай Азіі парламенты прымаюць нават такія пастановы, якія аддаюць уладу прэзідэнтам пажыццё. Сталася нешта незвычайнае ў гісторыі парламента-

[працяг ↗ 4]

Юбілей „Маланкі”

Віталь ЛУБА

247 канцэрт калектыву беларускай песні „Маланка”, які адбыўся 12 лютага г.г. у Бельскім доме культуры, прымеркаваны быў да 10-годдзя калектыву. У ходзе мерапрыемства былі падведзены вынікі артыстычнай працы гурту бельскіх самадзейнікаў, якім нязменна кіруе дырэктар БДК Сяргей Лукашук. Выступленні „Маланкі” перапляталіся афіцыйнымі прывітаннямі, віншаваннямі, узнагародамі, згадкамі важнейшых падзеяў з гастроляў па краіне і замежжы. „За што любім «Маланку»?” — рытaryчна запытала ў пачатку юбілейнага канцэрта канферансье Альжбета Фіёнік і зараз жа адказала: „За меладычныя вяёлыя песні, якія маланкаў ўваходзяць у нашыя сэрцы, каб застацца там надоўга”.

Гаспадар свята Сяргей Лукашук ад імя Бельскага дома культуры і калектыву „Маланка” прывітаў гасцей, а ў іх ліку Генеральнага консула Рэспублікі Беларусь у Беластоку Мікалая Крэчку, старшыню Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства і заадно пасла Сейма Яна Сычэўскага, старшыню Беларускага саюза ў Рэчы Паспалітай Яўгена Вапу, прадстаўнікоў ваяводскіх і гарадскіх улад.

Па прапланове БДК за вялікі грамадскі ўклад у мастацкі самадзейны рух, а апошнім часам у дасягненні калектыву „Маланка”, міністр культуры і нацыянальной спадчыны прысвоіў чатыром членам гурту: Багуславе Карчэўскай, Лідзіі Маліноўскай, Марыі Саўчынскай і Анатолю Нічыпаруку адзнакі „Заслужаны дзеяч культуры”. Узнагароджаным адзнакі ўрэчылі Мар’я Шышко — кіраўнік рэферата культуры Маршалкоўскай управы Падляшскага ваяводства і Андрэй

Сцепанюк — бурмістр Бельска-Падляшскага.

Зараз у „Маланцы” выступае 10 спевакоў — 6 жанчын і 4 мужчын — ды інструментальны калектыв з пяці музыкантаў (бас, флейта, скрыпка, акардэон і ўдарныя). За 10 гадоў „Маланка” дала шэраг канцэртаў на Беласточчыне, выступала ў розных гарадах Польшчы і за мяжой. На фестывалях беларускай песні, арганізаваных Беларускім грамадска-культурным таварыствам, члены гурту штогод зімалі высокія месцы. У 1993 годзе „Маланка” пабывала на Свяце Еўропы ў Сен-Ламбер у Францыі, у 1993 і 1995 годзе спявала ў Бад-Эсэн у Нямеччыне, некалькі разоў канцэртавала ў Беларусі. Калектыв рэпрэзентаваў беларускую супольнасць на фестывалях нацыянальных меншасцей у Варшаве, Гданьску, Дабрадзені. Падчас выездаў на гастролі, прыгадала канферансье, паміж спевакамі завязваеца асаблівая, амаль сянейная, атмасфера, якая спрыяе творчым ініцыятывам. Напрыклад, у 1996 годзе, вяртаючыся з XXXIII Тыдня культуры Бескідаў у аўтобусе калектывам была створана новая песня, на аснове песні „Oj, szalała, szalała” ансамбля „Крывань”. У выкананні бельскіх самадзейнікаў атрымала яна назыву „«Маланка» ў Бескідах”. Гэтая песня на юбілейным канцэрце спявалася супольна з публікай.

Падчас канцэрта на сцэну былі запрошаны былы ўдзельнікі калектыву, якія па жыццёвых прычынах пакінулі Бельск. „Абсалўвенты”, як іх называў Сяргей Лукашук, атрымалі падзячныя граматы і заспявалі разам з калектывам.

„Маланка” дабілася таксама значных фанаграфічных поспехаў. За час

Пагроза пасажырскому транспорту

Інфармацыя аб намерах спыніць курсіраванне часткі цягнікоў ад 1 сакавіка г.г. была неспадзяванай. Гайнаванне разлічвалі, што рэзультаты пратэсту стануць вядомымі ў маі, аднак дырэкцыя чыгункі ў Беластоку не чакала... [↗ 3]

Новыя касцюмы для „Прымакоў”

Касцюмы былі выкананы майстрамі з Беларускага цэнтра моды ў Мінску. Гэта трэы стылізаваныя світкі, расшытыя залацістымі аздобамі, з залатымі гузікамі, і штаны з такога ж матэрыялу. І яшчэ другі камплект — трэы чорныя смокінгі з бліскучымі шалевымі каўнярамі. [падарунак ↗ 3]

Пусты уезжает!

Такія слова, выказаныя ў адрасе Валія Быкава, няшмат каго ў Беларусі пашучаюць, ніхто ўжо амаль не бунтецца супраць нескрываючай пагарды да беларускай мовы і культуры, але яшчэ ніколі так адкрыта не дэманстравалася грамадству, што нікія інтэлектуалы, а асабліва носьбіты беларускай нацыянальнай ідэі, у Беларусі непатрэбныя. [пагарда ↗ 4]

Вялікая школа — добрая адукацыя

А калі гаворка пра школы, дзе пра жывае нацыянальная меншасць, то, як сказаў куратар, „element ten powinien wspięć się z innymi”, а і беларускаму вучню трэба „zapewnić uzyskanie jak najlepszego wykształcenia”. І, як дадаў, кожны можа вучыцца мовы якой хоча — беларускай таксама. [асвета ↗ 5]

Так жывецца

Нарадзілася Вольга Назарка ў Ракі, у 1915 годзе. Тры гады былі ў Ракі, 18 снежня 1918 г. выехала дахаты. У Баранавічах мама памерлі, не даехала на радзіму. Волечцы тады 4 год ішоў, сястры — чатыры месяцы толькі.

[доля ↗ 9]

Вышивальщица з Рыгораўца

Вышивальщица ўзоры для вышыўкі брала з кніг, часам прыдумвала свае кампазіцыі. Найбольш заказаў паштупала на вышиванне пасцельнай бялізны, чахлоў, покрываў на падушкі. Гэта вельмі працаёмкая работа. [маістрыха ↗ 10]

Беларусь — беларусы

Ачапленне ў Гіжыцку

17 лютага ў Генеральному консульстве Рэспублікі Беларусь адбылася прэс-канферэнцыя, прысвечаная акцыі польскіх пагранічнікаў і паліцыі на базары ў Гіжыцку (Вармінска-Мазурскае ваяводства), праведзенай 13 лютага г.г.

А 8-й гадзіне 13 лютага базар у Гіжыцку быў ачэплены, а прысутныя на ім замежныя грамадзяне, сярод якіх было 75 грамадзян Рэспублікі Беларусь і па 2 грамадзяніны Расіі і Літвы, былі затрыманы. Яшчэ на базары адпушчаны былі 12 грамадзян Беларусі па стане здароўя, а апошнія 63 асобы перагнаны ў калоне ў Павятовую камендатуру паліцыі ў Гіжыцку. Там 16 асоб, якія мелі візы, былі адпушчаны, а 47 затрыманы; 37 з іх мелі дзеючыя ваўчэры, а дзесяцым тэрмін прыдатнасці ваўчэраў скончыўся. І вось гэтым 47 грамадзянам Рэспублікі Беларусь, пратрымаўшы іх ад 9-й да 22-й гадзіны, былі зарэзвізованы без падачы прычыны пашпарты, выдадзены пасведчанні пра рэктывіцію і адначасова пазвалі ўсіх у часцы Гранічнай стражы ў Кентышын праз два дні дзеля афіцыйнай дэпартациі. Дакументы былі аформлены на польскай мове, адсутнічаў прысяжны перакладчык на

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

У канцы 1999 г. мы загрузілі на сервер інтэрнэт-сторонцы, якія і датрималі крок сучаснасці. Аднак пасля тыдня-двух мы не былі ў змозе рэгулярна праводзіць яго актуалізацыю, у выніку чаго нашы старонкі падзялілі лёс не аднаго сервізу ў Інтэрнэте — сталіся сметнікам усіх (часта і прыгожых) ідэй.

І вось, пачынаючы з 9-га нумара (яго падрыхтоўку завяршаем 21 лютага), нам удалося палаціць — маем такую надзею — усе фармальныя справы, якія датычыць штотыднёвой загрузкі на сервер (г.зв. uploading) нашых матэрыялаў. Рабіць гэта будзем самі, што і дае нам падставу заявіць наступнае: **кожны аўтар (пасля абеду) вы знайдзецце ў Інтэрнэце новы нумар „Нівы”** (з датай найбліжэйшай нядзелі), як, дарэчы, мы

niwa@kurier-poranny.com

Лінг пайшоў на пенсію

18 лютага Аляксандар Лукашэнка падпісаў указ, згодна з якім прэм'ер-міністр Сяргей Лінг адпраўляецца ў адстаўку. Згодна афіцыйнай версіі Лінг сам папрасіўся адпусціць яго на пенсію. Лукашэнка адразу прызначыў выконваючым абязязкі прэм'ер-міністра мэра Мінска Уладзіміра Ярмошына і загадаў сабраца дэпутатам свайго парламента 14 сакавіка, каб зацвердзіць Ярмошына на пасадзе кірауніка ўрада.

Уладзімір Ярмошын нарадзіўся ў Рэзанскай вобласці Расіі. У сярэдзіне 60-х гадоў прыехаў у Беларусь. Спачатку працаў начальнікам на вытворчасці, а з 1990 года ў розных галінах улады. Пасля прызначэння на пасаду прэм'ер-міністра расіяніна, ні на адной кірующей пасадзе ў вышэйшых эшалонах улады Беларусі не засталося беларуса. Міліцыйскія кіруючыя Сівакоў, ідэалогія — Замяталін, войскам — Чумакоў, а замежнымі справамі — Латыпаў. (зк)

тых паказанняў хапіла, каб дырэктар Аддзела грамадзянскіх спраў Ваяводскай управы ў Ольштыне вызваліла прысутных 37 асоб ад прадстаўленых ім пагранічнікамі закідаў і афіцыйна пера-прасіла іх, а 10 асоб, якія адсутнічалі, выдалілі пасля і яны падалі ў Генеральнае консульства скаргу на паводзіны польскіх пагранічнікаў.

Прадстаўнік польскіх пагранічных службаў тлумачыў у Ольштыне, што з грамадзянамі памежных з Польшчай краін абышліся яны так, зыходзячы з гуманітарных прадпасылак — каб не валачыць іх па дэпартатычных арыштах.

Польшча, сказаў генеральны консул РБ у Беластоку Мікалай Крэчка, з'яўляецца ўропейскім лідэрам антыбеларускага паходу. Масавая акцыя супраць беларускіх грамадзян была ўжо другой на працягу паўгода. У жніўні мінулага года на стадыёне Х-гадзія ў Варшаве затрымалі і прымусова выдалілі 25 грамадзян РБ; да гэтай пары беларускі бок не атрымаў ніякага афіцыйнага паведамлення пра пазіцыю польскіх улад на гэты конт. Такія паводзіны польскіх службаў абражаюць нас. У Гіжыцку пашпарты нашых грамадзян рэквізавалі беззаконна. Магчыма, там спадзяюцца, што заміж беларусаў туды прыедуць шведы і французы і яны пакінуць свае долары ў тамашніх крамах. Штодзённа здараюцца факты затрымання нашых грамадзян за нелегальны гандаль,

і калі яны законна даказаны, мы не маём да палякаў прэтэнзій. 8-10 гадоў таму на базарах Гродна і Брэста поўна было палякаў іх затрымлівалі беларускія праваахоўнікі, каралі адміністрацыйным спагнаннем, але ніколі не выдваралі; і надалей беларускі бок будзе прытыроўвацца такіх паводзін. Польшча за 2-3 гады спадзяеца стаць членам Еўрапейскага Саюза. Дзеля гэтага Сейму спатрэбіца прыняць калі двухсот новых прававых актаў; можа ён з гэтым і справіцца. Аднак наяўна відаць, што людзі, якія павінны ажыццяўляць закон, выконваюць гэта дрэнна.

* * *

Хто каго любіць, той таго і чубіць. Паралельна з інцыдэнтам у Гіжыцку, польскі Люстрацыйны суд, не прадстаўляючы дастатковых доказаў віны, прызнаў віноўным люстрацыйнай хлусні аднаго з паслоў, а гэта раўназначна „дэпартаты“ яго з Сейма. Суд той, якога састаў падабраны некалькімі ўплывовымі асобамі па ідэалагічных прынцыпах, можа маніпуляваць саставам усенародна абрацага вяроўнага заканадаўчага органа дзяржавы. Так, як гэта робіць і ўсенародна абрани беларускі прэзідэнт Лукашэнка. І, мабыць, дзеля таго, каб польскому грамадству пусціць з такай нагоды дым у очы, арганізавалі і спектакль у Гіжыцку. У Беларусі во ўсюе беззаконне, а ў нашай Польшчы — во ўсі парадак!

Аляксандар ВЯРБІЦКІ

АБСЕ хоча дыялога

18-19 лютага ў Гродзенскім аблвыканкаме праходзіў семінар, які арганізавала Каардынацыйна-наглядальная група АБСЕ ў Беларусі. Прадстаўнікі Літвы, Чэхіі, Польшчы, Францыі і Нямеччыны два дні рассказвалі гродзенскім дзяржавным чыноўнікам і апазіцыянерам пра досвед сваіх краін у справе мясцовага кіравання, рэгіянальнага эканамічнага развіцця і законнасці. Місія АБСЕ хацела сабраць у адной зале мясцовую ўладу і апазіцыю, каб паспрабаваць прывесці ўладаў бакі да дыялога. Аднак семінар паказаў, што паразумеца вертыкальшчыкам і апазіцыянерам пакуль немагчыма. А трэба адзначыць, што ў аблвыканкам быў запрошаны далёка не ўсе партыі і арганізацыі Гродзенччыны і апазіцыя ў асноўным была прадстаўлена „дзяцьмі капитала Гранта“.

Адкрыў семінар кіраунік групы АБСЕ ў Беларусі Ганс Георг Вік. Ён паведаміў, што гродзенская сустрэча апошняя з серыі падобных семінараў, якія раней адбываліся ва ўсіх абласных цэнтрах Беларусі і ў Мінску. Спадар Вік падкрэсліў, што галоўная задача КНГ — дапамагчы развіццю дэмакратыі ў Беларусі і правесці дыялог паміж апазіцыяй і ўладай.

На самай справе пакуль выступалі прадстаўнікі АБСЕ ў зале было ўсё спакойна. Аднак, калі слова браў вертыкальшчыкі ці апазіцыянер разгараліся жарсці. Так старшыня Лідскага гарвыканкама Уладзімір Малец спрабаваў давесці, што на Лідчыне пануе эканамічны росквіт і поўная дэмакратыя. Але толькі вядучы пасяджэнне супрацоўнік інстытута Густава Штрэмана з Нямеччыны Ульрых Клаўс выратаваў яго ад лідчукоў, якія хацелі даведацца, чаму ў Лідзе з цяжкасцю можна набыць малако і чаму немагчыма зарэгістраваць недзяржайную газету. А пасля выступу былога старшыні гродзенскага аблвыканкама, а зараз апазіцыянеры Сямёна Домаша прыйшоў час „адыграцца“ ўладам. Вертыкальшчыкі начінуліся на свайго былога начальніка

з авбінавачваннямі ў некампетэнтнасці як кірауніка. Дайшло нават да абразлівых выкрыкаў.

Ваяўнічы настрой вертыкальшчыкі збіў даклад маладога дырэктара прыватнага юрыдычнага прадпрыемства Аллега Куца, які давёў, што ў Беларусі быццам бы ўсё кіруеца законам, але законы і дэкрэты Лукашэнкі не адпавядаюць міжнароднаму праву. Дакладчык прывёў гісторычны прыклад, як на працэсе ў Нюрнбергу судзілі фашистычных злачынцаў, якія ў 30-40-я гады дзеяйчалі па законах, напісаных Гітлерам. Такое параннанне, зразумела, не спадабалася вертыкальшчыкам. „Старажылка“ аблвыканкама, якая адказвала за ідэалагічную апрацоўку насельніцтва пры камуністах і гэтым жа займаеца зараз, Марыя Бірукова, пачала казаць, што закон павінен выконвацца, а ў грамадстве заўсёды ёсьць людзі, якім законы не падабаюцца. Яна заклікала апазіцыю да супрацоўніцтва з уладамі і папрасіла дапамагчы ў працы. Па яе словах на Гродзенччыне пануе дэмакратыя і ў ясных выбарах у мясцовыя саветы прымала ўдзел апазіцыя. Пачуўшы гэта старшыня гродзенскай Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (не блытаць з Грамадой — аўт.) Міхась Патрэба пачаў крычаць: „Чаму Вы ілжэце?“ Справа ў тым, што ў адрозненні ад усіх іншых апазіцыйных партый, якія байкаўшыся вясновыя выбары, БСДП спрабавала ўвесці сваіх людзей у выбарчыя камісіі. Аднак прысутніцы нават такай апазіцыі ўладам была небяспечнай і прадстаўнікі сацыял-дэмакратыі да працы ў выбарках не пусцілі.

Скончыўся семінар узаемнымі авбінавочваннямі ў няшчырасці і прыстасаванстве: каго да дыктатара, каго да амерыканскіх долараў. Аднак гэта не засмуціла прадстаўнікі АБСЕ, якія засталіся задаволенымі сустрэчай. А дакладчык КНГ Мішэль Рывалье сказаў, што такія семінары — толькі пачатак дэбатаў паміж апазіцыяй і ўладай.

Змішер КІСЕЛЬ

Пагроза пасажырскому транспорту

Ужо і сёня часта пустуе гайнаўскі вакзал.

10 лютага 2000 года Дырэктрыя пасажырскага транспорту Польскай дзяржаўнай чыгункі ў Беластоку выслала ў Гайнаўскае стараства інфармацыю аб намерах спынення ад 1 сакавіка г.г. курсіравання шасці пасажырскіх цягнікоў з Чаромхі ў Гайнаўку і з Гайнаўкі ў Ці-

соўку і амежавання курсіравання двух цягнікоў па маршруце Седльцы — Гайнаўка да працоўных дзён, звяртаючыся адначасна з просьбай падтрымьць гэтую рашэнні.

Пасля інфармацыі аб ліквідацыі пасажырскага чыгуначнага транспорту

ў напрамку Гайнаўкі жыхары Гайнаўшчыны пачалі спонтанна збіраць подпісы ў падтрымку пратэсту супраць тых рашэнняў чыгуначных улад. Калі ў пратэст уключыліся самаўрадавыя структуры, сабралі каля сямі тысяч подпісаў людзей, незадаволеных намерамі чыгуначных чыноўнікаў. Маршалак Падляшскага ваяводства Славамір Згжыва абяцаў арганізація спатканне з міністрам транспорту Тадэушам Сырычыкам. Апрача таго ў Сейм быў пададзены інтэрпеляцыі з запытамі пра планы чыгуначных улад наконт пасажырскага транспорту на Беласточчыне. Аднак самаўрадавыя ўлады не атрымалі адказу на свой пратэст, міністр транспорту не сустрэўся з прадстаўнікамі Гайнаўшчыны, а адказы на інтэрпеляцыі не задаволілі зацікаўленых, бо аказаліся неканкрэтнымі.

Інфармацыя аб намерах спыніць курсіраванне часткі цягнікоў ад 1 сакавіка г.г. была неспадзянай. Гайнаўянне разлічвалі, што рэзультаты пратэсту стануть вядомымі з днём абвяшчэння новага раскладу курсіравання цягнікоў у маі гэтага года. Дырэктрыя пасажырскага транспорту Польскай дзяржаўнай чыгункі ў Беластоку не чакала вырашэння

цэнтральных улад, але, правёўшы назіранні за колькасцю пасажыраў, якія ездзяць паасобнымі цягнікамі, вырашила прыняць пастанову раней. Чыгуначнікі з Беластока паведамляюць, што ўспамянутымі цягнікамі ездзіць у сярэднім ад 36 да 110 пасажыраў (рэнтабельнасць іх ад 13% да 33%), а іх праезд у галоўным фінансуеща за кошт чыгункі.

Дырэктар Падставовай школы ў Чаромсе і заадно намеснік старшыні Рады Гайнаўскага павета Мікалай Міхалюк паведаміў, што ліквідацыя курсіравання некаторых цягнікоў амажкуе магчымасці даезду для вучняў і настаўнікаў з Чаромхайскай гміны. Пастанова чыгуначных улад спрычыніла да ўвальнення з працы чыгуначных работнікаў у Чаромсе, што жыхарамі будзе ўспрынята вельмі адмоўна. Паводле яго меркавання, хутка могуць паявіцца чарговыя планы спынення іншых цягнікоў, таксама па маршруце з Чаромхі ў Беласток, дзе вельмі знішчаныя рэйкі.

Стараста Гайнаўскага павета Уладзімір Пятрочук пайніраваў, што самаўрадавыя дзеячы чакаюць спаткання з міністрам транспорту Тадэушам Сырычыкам, бо надалей існуе пагроза поўнай ліквідацыі пасажырскага транспорту ў нас.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Новыя касцюмы для „Прымакоў”

Калектыв „Прымакі” з Гарадка бліснуў яснай зоркай у мінулым годзе. Хаця співаў ён ужо пару гадоў, то ў лютым дзевяноста дзесятага ён упершыню выступіў на Фестывалі беларускай песні ў Беластоку. І адразу перамог у катэгорыі апрацаванай народнай песні — у групе эстрадных калектываў. А да таго яшчэ атрымаў кубак ад былога прэм'ер-міністра і ганаро-

вага патрона Фестывалю Владзімежа Цімашэвіча.

Калектыв „Прымакі” ўнёс свежы пойдых у панараму беларускіх мастацкіх калектываў Беласточчыны. У яго рэпертуары нічога са смутку і жаласлівасці песень, якія ахвотна співаюць тутэйшыя самадзейнікі. Іх песні (адкуль яны, здаецца, іх і бяруць) поўныя юнацкага задору, народнага гума-

ру і аптымізму. Калі співаюць „Прымакі”, публіка шалее. А і ў хлопцаў — сэрца на далоні.

Сёня калектыв ведаюць ужо і ў Беларусі. У мінулым годзе выступаў у Мазыры, на Новы год быў запрошаны ў Мінск, шкада, што не змог паехаць. Затое сёлета хлопцы збіраюцца на гастролі і ў Мазыр, і ў Мінск.

Цяпер у калектыве „Прымакі” співаюць троє маладых людзей: Юрка Астапчук, Багдан Місяюк і Марк Зрайкоўскі. Ад студзеня двухтысячнага года Юрка Астапчук працуе дырэкторам Гарадоцкага дома культуры. Хлопцам і козыр у руці: ёсць дзе праводзіць рэпетыцыі, рыхтавацца да выступленняў, да запісаў на новыя касеты.

Вось і цяпер мае выйсці наступная касета са спевамі „Прымакоў”. Абавязкова перад новым іхнім сезонам. А сезон калектыву пачынаецца тады, калі пачынаюцца фэстыны — у маі. У мінулым годзе калектыв выступаў на ўсіх фэстынах, якія арганізавала Беларускага таварыства. Цяпер хлопцы выбіраюць з матэрыялу, якога ў іх шмат, песні на новую касету.

Ці ж такі калектыв не заслугоўваў на новыя касцюмы! Ініцыятыву БГКТ падхапіў Генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Мікалай

Крэчка. Гэта менавіта ён знайшоў спонсараў у Мінску і, можна сказаць, аформіў справу.

Восенню пачаліся старанні, і ў лістападзе мінулага года ўжо была зроблена першая прымерка. Другую зрабілі ў снежні. А ў пятніцу, 11 лютага 2000 года ў будынку Беларускага таварыства ў Беластоку адбылася ўрачыстая перадача новых касцюмаў членам калектыву „Прымакі”. Уручылі іх хлопцам Генеральны консул РБ у Беластоку Мікалай Крэчка і віцэ-консул Павел Латушка.

Касцюмы былі выкананы майстрамі з Беларускага цэнтра моды ў Мінску. Гэта тры стылізаваныя світкі, дастасаваныя да сцэны, расшытыя заласітымі аздобамі, з залатымі гузікамі, і штаны з такога ж матэрыялу. І яшчэ другі камплект — тры чорныя смокінгі з бліскучымі шалевымі каўнярамі. Цешыліся „Прымакі”, што на Фестывалі змогуць выступіць у новых касцюмах.

Усё хлопцы паперамервалі, пасправуджвалі, ці ёсць запасныя гузікі. Шкада, што не заказалі таксама штаноў да смокінгаў, бедавалі яны. Ну, і кашулі новыя да світак прыдаліся...

Не ведаю, як будзе са штанамі, але кашулі консул Мікалай Крэчка абяцаў абавязкову прывезці з Мінска.

Жадаем спевакам удалых выступленняў у новых касцюмах.

Ада ЧАЧУГА
Фота аўтара

Юбілей „Маланкі”

[1 ♂ працяг] сваёй дзейнасці калектыву выпусціў пяць аўдыёкасет і адзін кампакт-диск, а было гэта магчыма дзякуючы выдатнай дапамозе спонсараў. „Маланка” шчыра падзякаўала спонсарам, а перед усім Гарадской управе і Гарадской радзе ў Бельску-Падляшскім, якія шмат разоў памагалі калектыву. Словы падзякі былі накіраваны таксама іншым спонсарам: Яўгену Валу (Беларускі саюз у РП) ды Яўгеніі і Валянціну Гушчам, Міраславу Целушэцкаму, Уладзіславу Грабоўскаму, Мікалаю Самоціку, Раману Клёнскаву, Багусла-

Бурмістр А. Сцяпанюк вініуе С. Лукашку.

ву Карчэўскаму — мясцовым прадпрымальнікам.

У час завяршальнай часткі юбілейнага канцэрта бурмістр Андрэй Сцяпанюк уручыў членам „Маланкі” віншавальныя лісты. „Бельск без «Маланкі» не быў бы Бельскам, — сказаў ён. — Спявайце дагэтуль, пакуль гэта будзе даваць вам радасць, перадайце частку гэтай радасці нам усім”. Бурмістр прыгадаў яшчэ, што 25 гадоў таму Сяргей Лукашук стаў дырэкторам Бельскага дома культуры. Затым юбіляраў віншавалі афіцыйныя госці, прадстаўнікі бельскіх самаўрадавых, культурных і асьветных установ. Конферансъе зачытала яшчэ віншавальныя лісты ад дырэктара Дэпартамента культуры нацыянальных меншасцей Мі-

ністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны Ежы Веслава Завішы і калектыву „Распіваны Гарадок”.

Развітаўся калектыв з публікай паводле старадаўняга звычаю, калі гасці, што пакідалі гасцінны дом, гаспадары прапанавалі выпіць апошнюю чарку перад дарогай — гэта званае „аглаблёвае”. Удзельнікі „Маланкі” пачаставалі слухачоў бакалам шампанскага і праспівали ім песню „Чарка на пасашок”, а публіка аддзячыла, співая ім „Многая лета”.

Святкаванне закончылася юбілейнай бяседай, на якой удзельнікам „Маланкі” і іхнім гасцям ігралі „Прымакі”.

Віталь ЛУБА
Фота аўтара

Адкуль наш род

Удзельнікі зімніка з апекуном Яўгенам Янчуком.

Белліцісты з Клуба польска-беларускіх спраў, які дзеянічае пры Гайнаўскім белліці, з фінансавай дапамогай Цэнтра грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь арганізавалі ў Дубічах-Царкоўных зімнік пад лозунгам „Адкуль наш род”, на якім павыталі ад 24 да 28 студзеня 2000 года. Вучні з Гайнаўскага і Бельскага белліці разам са сваім апекуном, настаўнікам гісторыі Яўгенам Янчуком збіралі гістарычны і этнографічны матэрыял з наваколля Дубіч.

Была гэта ўжо чарговая сустрэча, у час якой моладзь з абодвух ліцейў супольна збірала матэрыял аб мінувшчыне нашых зямель. Наведваючы жыхароў Дубіч-Царкоўных, Грабаўца, Чахоў і Тафілаўца вучні запісалі некалькі цікавых песень, расказы пра бежанства 1915 года і ранейшую эміграцыю. Аказваецца, што яшчэ ў канцы XIX стагоддзя людзі з Дубіч-Царкоў-

ных і ваколіцах самі выязджалі ў глыб Pacii. Старэйшыя людзі, якія жылі ў Сібіры, яшчэ ў сямідзесятых гадах нашага стагоддзя захоўвалі там дубіцкі дыялект. Ліцісты распытвалі таксама мясцовых людзей пра партызансскую дзеянасць Скамароха (Германа Шыманюка), ураджэнца Грабаўца. На жаль, не захаваліся ўжо ўспаміны старэйших людзей пра вядомага ў на ваколлі партызана. Аднак многія людзі ўспаміналі пра складаныя ўмовы жыцця пасля II сусветнай вайны і з жахам успаміналі падполле. Тыя, якія вярнуліся з прымусовых работ у Пруссіі адзначалі таксама дрэннае стаўленне да іх новых польскіх улад.

Ліцістаў наведаў гісторык Алег Латышонак, які пазнаёміў іх з гісторыяй Дубіцкай зямлі і дзеянасцю беларускай рэвалюцыйнай арганізацыі ў пачатку нашага стагоддзя.

Аляксей Мароз

Гэта праўда і нельга маўчаць

Адгалоскі

Адным залпам прачытаў я адгалоску Хведара Нюнькі з Вільні п.з. „Нельга маўчаць” („Ніва” н-р 7) на мой допіс п.з. „Змарнаваная старонка” („Ніва” н-р 3). І калі ў Беларусі ёсьць патрыёты і героі, якія мужна змагаюцца за сваю родную мову, краіну, гісторыю, Пагонню, дык няхай другая старонка „Нівы” пад называй „Беларусь — беларусы” існуе вечна! Я за гэта стаю гарою і я памыліўся, калі разгарачыўшыся пісаў свой допіс. Цешыць факт, што ў Беларусі не ўсё аднак прапала. Мне здаецца, што там у лік герояў можна смела залічыць толькі адну маладую інтэлігенцыю, студэнтаў, маладых навукоўцаў, пісьменнікаў. Там сярод калгаснікаў і рабочых напэўна мала знойдзем патрыётаў і герояў, бо яны ад нараджэння перастрашаны бальшавіцкім духам, хатца меркаваць можна па-рознаму. Но, напрыклад, мае родныя дзядзькі, якія пасля вайны выехалі ў Савецкі Союз і пасяліліся ў горадзе, а пасля, у 60-70-я гады прыязджалі ў гості да маіх бацькоў, чырыкалі выключна паслужку; таксама іх дзецы ні слова не ўмеле па-нашаму. А той дзядзька, які праживаваў у калгасе каля Брэста, ні слова па-руsku не прагаварыў, карыстаўся выключна толькі нашай беларускай мовай. Таксама і яго дзецы не забылі

родную мову, хатца праражывалі ў Брэсце. Гэты дзядзька з вёскі найбольш выцерпеў ад бальшавікоў і мо таму ён зневідзеў рускую мову і лічыў яе ганьбай свайму гонару. Таму можа я і памыліўся, пішучы, што сярод калгаснікаў няма патрыётаў.

Вельмі добра і слушна напісаў спадар Хведар Нюнька, што і ў нас, на Беласточчыне, не ўсё ў належным парадку. І гэта праўда, што ў нас ідзе масавая асіміляцыя беларусаў, нават цэрквы перайшлі на польскую мову; зусім, як пры санацыі пасля смерці Пілсудскага ўсё пайшло на польскі капыл. І святая праўда, што ў нас зліквідаваны беларускія школы, бо смехатворствам можна назваць школу, у якой пару гадзін у тыдзень навучаюць беларускай мове. Але ж найболыш у гэтым мы самі вінаваты, бо ад калыскі вучым сваіх дзяцей цокаць па-польску, а сваю родную мову лічым ганьбай і паніжэннем. А патрыётаў колькі ў нас? У сваёй мясцовасці ях магу лёгка палічыць на сваіх пакалечаных пальцах. Бо хто не выпісвае „Ніву” — ён у мяне ніякі патрыёт і герой, ён нішто: ні рыба, ні мяса.

Яшчэ раз сардэчна дзякую спадару Хведару Нюньку за яго цікавы допіс; быў гэта для мяне добры ўрок.

Мікалай Панфлюк

Пусты уезжает!

У маладосці я вельмі рэдка меў контакт з беларускай літаратурай, хатца чытаць кніжкі вельмі любіў. Сёння часцей стараюся пазнаць, што напісалі найбольш выдатныя прадстаўнікі майго народа. Пару месяцаў таму меў я прыемнасць чытаць збор апавяданняў Васіля Быкова *Сыцяна* на беларускай мове, а цалкам нядыўна гэту самую кніжку ў перакладзе на польскую мову. У дзяцінстве, калі прачытаў апошнюю старонку трохтомнай аповесці Карла Мая *Вінету* меў нейкую прэтэнзію да аўтара, што не напісаў яшчэ прынамсі тысячы старонак пра высакароднага правадыра апачаў. Пасля падобнае адчуваў, канчаючы чытаць раманы Льва Талстога, Фёдара Дастаўскага, Анарэ дэ Бальзака, Эрыха Марыі Рэмарка. Сёння пераканаўся, што чытаючы творы Васіля Быкова можна забыць пра сон, а нават некалькі дзён не ўключаць тэлевізара. Некаторыя яго апавяданні з'яўляюцца проста гатовымі сцэнарыямі фільмаў, толькі дзе ёсьць такая краіна, у якой маглі быць реалізавацца?

Улады кожнай краіны маглі быць ганаравацца тым, што сярод іх грамадзян ёсьць пісьменнікі такога фармату. Калі б, напрыклад, Быкаў быў палякам, тэлебаччанне час ад часу паказвала бы яго ў прысутнасці презідэнта ці прэм'ер-міністра, а каментарый быў бы больш-менш таکі, што зрабіў бы ён важнаму палітыку вялікую ласку і прыняў запрашэнне на сустрэчу ў такім ці іншым палацы. Але Быкаў з'яўляецца беларусам. Улады краіны лічаць яго адным з сваіх ворагаў. Гэта зразумела. Пісьменнік паказвае ў сваёй творчасці чэкісту ды іншых савецкіх функцыянеру як апрычнікаў, забойцаў, людзей пазбаўленых якой-небудзь маральнасці. Лукашысты, якія

тримаюць уладу ў Беларусі, гэтым жа героям ставяць помнікі, фальшуюць гісторию дзеля захавання іх як найбольш вартасных людзей на зямлі ў памяці маладых беларусаў.

Нядыўна запыталі журналісты самога Лукашэнку, што ён думае пра чарговы выезд Быкова з Беларусі. У галоўнай інфармацыйнай праграме „Панарама” для мільёнаў гледачоў Лукашэнка адказаў: „Ну что я могу сказаць. Он получил какую-то премію. Имеет деньги тогда и едет то в Финляндию, то в Германию. За границу уехали и Позняк, и Шарецкий, и другие оппозіціонеры, пусть уезжает и Быков, все они себя достойные”. Такія слова няшмат каго ў Беларусі парушаюць, ніхто ўжо амаль не бунтуецца супраць нескрываючай пагарды да беларускай мовы і культуры, але яшчэ ніколі так адкрыта не дэманстравалася грамадству, што ніякія інтэлектуалы, а асабліва носьбіты беларускай нацыянальнай ідэі, у Беларусі непатрэбныя.

Расійская літаратурная арганізацыі і інтэлектуальныя колы часта прысвойваюць Васілю Быкову прэстыжныя ўзнагароды. Разумеюць яны, што беларускі пісьменнік з'яўляецца іх саюзнікам у барацьбе з таталітарызмам, злачынствам, нікчэмнасцю ўлады. Быкаў прадстаўляе ўмовы жыцця ў таталітарнай сістэме, бессэнсоўную смерць і пакуты мільёнаў рускіх, беларусаў, украінцаў. Яго літаратура з'яўляецца помнікам у гонар замучаных невінаватых простых людзей. Таму для лукашыстаў, паважаючых савецкую мінуўшчыну, будзе ён заўсёды непажаданай асобай. Не першы, аднак, гэта беларус, якому цяжка сёння знайсці сабе месца на Бацькаўшчыне.

Яўген МІРАНОВІЧ

Вяртанне

[1 ♂ працяг]

рызму — прадстаўнікі люду вяртаюць феадальную манархію. Заходненеўраеўскія ўзоры, перанесеныя на азіяцкія і посткамуністычнае грамадства, маглі даць толькі нейкое палітычнае дзіўства.

У гэтым сэнсе лукашызм — лагічная паслядоўнасць палітычных пераўтварэнняў на постсавецкай прасторы. Не дае ён, аднак, нікіх шанцаў ні эканамічнага, ні грамадскага развицця. Наадварот замацоўвае ён характэрныя для феадалізму і камунізму структуры. Элементы капіталізму, як у Pacii ці на Украіне, выраслі і вырастоўць на крымінальных фундаментах і міне яшчэ шмат часу, пакуль гэты капітал будзе зацікаўлены лібералізмам як сістэмай, рэгуляванай, абавязваючымі ўсіх, законамі. Палітычны капіталізм, які цяпер дамінуе ў Польшчы і іншых краінах усходняй Еўропы, з'яўляецца крыніцай карупцыі і крымінализациі гаспадаркі. У ніводнай краіне гэтага рэгіёна палітычныя эліты не зацікаўленыя тым, каб маёмаць апынулася ў руках грамадзян. Толькі тады ўзніклі б умовы для развіцця сапраўднага капіталізму і лібералізму.

Камуністы кантралявалі маёмаць, але не мелі права ўласніці на яе. Посткамуністычныя эліты імкнуцца пераўтварыць яе ў сваю прыватную. Дзеля гэтага патрэбна адпаведнае заканадаўства, якое адбрыла б гэтыя пераўтварэнні. Таму кожныя выбары гэта крок наперад або назад у галіне такой своеасаблівой прыватызацыі. Новыя людзі пры ўладзе ў значайнай ступені замарудж-

ваюць тэмпы пераўтварэнняў. Таму, напрыклад, у Польшчы кожны новы закон аб выбарах апрацаваны так, каб не дапускаць людзей „sroza ukladu” ў парламент, адміністрацыю, наглядныя рады, банкі. У гэтай справе згодна галасуюць у парламенце „левыя” ад СЛД і „правыя” ад салідарніцкага лагера. Падобнай логікай кіраваліся раней камуністы, не дапускаючы выпадковых людзей да органаў вырашаючых якія-небудзь справы.

Грамадства вярнулася на сваё месца і напанава стала прадметам палітычнай маніпуляцыі. Пропаганда пастаянна пеконвае людзей, што існуе дэмакратыя і ў такіх умовах ад іх нешта залежыць. Аднак кожныя выбары паказваюць не што іншое, як чаканне больш ласкавага пана, які дасць вышэйшую зарплату ці хатца б якую-небудзь працу. Раз грамадству здаецца, што больш ласкавы мі будуць чорна-сінія, раз — што чырвона-зялёныя. Але гэта ўсё не мае вялікага значэння. Пакуль яшчэ ёсьць нейкая маёмаць да „прыхватызацыі”, існуючыя сёння падзелы на левых і правых нічога не абазначаюць. Толькі калі ўжо знікне апошняя дзяржавная крама ці амбулаторыя, а падаткі стануть асноўным фактарам рэгулявання зоны бяды і багацця, могуць узімаць прыхільнікі такіх арыентаций. Сённяшнія партыі — гэта хутчэй за ўсё групы дзеля афармлення прыватных інтарэсаў. Таму гэтая рэвалюцыя ў Польшчы, як і ўсё іншыя рэвалюцыі, прывяла толькі новых людзей да ўлады, якія з новымі лозунгамі на вуснах заняліся самі сабой і сваімі інтарэсамі. Грамадства асталося там, дзе было раней.

Яўген МІРАНОВІЧ

Фармальна: каляндар

Рэдактара кніжнага „Беларускага календара 2000” чакаюць непрыемнасці. „Ууу! — узвыюць нядобразычліва чытаткія масы. — Замнога палітыкі! Няма нічога пра вёску! Дзе дзеліся нашы ўлюбёныя гаспадарчыя парады?! Адкуль нам цяпер ведаць, колкі часу працягаеца цяжарнасць трускі?”

А ёсь каму абураца. Рэдактар Уладзімір Юзвюк, нягледзячы на тое, што „у нашых вёсках наступіў занядпад усёй грамадской дзейнасці”, і што „паглыбіла гэтую з’яву разбіцце беларускага руху”, налічыў 206 гурткоў Беларускага грамадска-культурнага таварыства. „Хочам толькі заўважыць, што рашэння адносна іх існавання ці неіснавання няма, — піша рэдактар на 107 і 108 сс. — Вядома толькі, што беларусы патрапяць бараніць сваю тоеснасць у выпадку экстрэмальных абставін”. І свой кансерватарскі чытаткі густ, хацелася б дадаць. Мы ў „Ніве” гэта добра ведаем.

Што тычыцца „фармальнага існавання ці неіснавання” гурткоў, то прыгадваеца мне, — верагодны сведка кажа, што праўдзівая, — гісторыя з Гайнаўкі. Аднаму старому дзеячу надаела быць членам БГКТ. Прыйшоў у Аддзел выпісачца. „Зараз, зараз, — сказаў кемлівы працаўнік Аддзела, — спачатку заглянем у ваши паперы. О, вы складчын не плацілі амаль дваццаць гадоў. Даражэнкі, мы вас выпішам, але спачатку заплаціце нам ваши даўгі”. У выніку, стары дзеяч, калі яшчэ жыве, па сённяшні дзень член Беларускага таварыства.

А вось некаторых дзеячаў у раздзеле „Людзі БГКТ канца ХХ стагоддзя” не знайдзеш і са свечкай. Тоэ, што няма старшыні Бельскага аддзела Таварыства Васіля Ляшчынскага, можна яшчэ зразумець. У парадунні з большасцю названых дзеячаў, ён яшчэ чалавек малады і мае шанц праз пару гадоў апынуцца ў даведніку „Людзі БГКТ ХХI стагоддзя”. Але брак Першага будаўніка Беларускага музея Канстанціна Майсені, хоць сярод дзеячаў ёсьць і харысты, і таксісты, усур’ёз мяне напалокаў. Тым больш, што ў календары на друкаваны „Праект сцэнарыя экспазі-

цы Беларускага музея ў Гайнаўцы” Уладзіміра Гацути (хто гэта такі?).

Дрыжачымі рукамі стаў я перакідаць старонкі да раздзела „Паклонімся адышоўшым ад нас”. Уф, уздыхнуў з палёгкай, няма. Значыць, жывы наш прыяцель Канстанцін.

Уладзімір Юзвюк лічыць адным з важнейшых сваіх дасягненняў падрыхтоўку ў апошні час шасці кніжных календароў. А так і не навучыўся перадрукуючаючи матэрыял спасылацца на крыніцы. Успамін Міхася Хмялеўскага пра вядомага спевака Юрку Налівайку „Прыносят людзям радасць” падаўся мне знаёмым. І слушна, бо друкаваўся ўжо ў „Ніве” ад 29 лістапада 1998 года. Пра што, аднак, у календары не згадваеца.

Іншая немалаважная справа, якою павінен авалодаць рэдактар, гэта знаёмы мовы. Правапіс невядомага паходжання („Реч Паспалітая” замест праўлінага „Реч Паспалітая”, ці „Кошалінскае, Опольскае” замест „Кашалінскае, Апольскае”, с. 7), незразумелыя сказы („Паглыбіла гэтую з’яву разбіцце беларускага руху, у выніку якога сілы націраваны на міжусобіцы, пабуджэнне пагарды да палітычнай мінуўшчыны і людзей, якія ў ёй уздельнічалі, сябе не крыўдзячы”, с. 107), слова тыпу „кансеквенцы” (с. 23), гэта проста засмечванне і замучванне мовы. Але як можна праігнараваць асноўныя прынцыпы арфографіі і па-беларуску напісаць „Павлік” (с. 99), „Тімошук” (с. 93)?

Але найважнейшае, што паніжае вартасць выдання, гэта яго празмерная палітызацыя. Разумею рэдактара, што з настальгій успамінае гады маладосці і ідэалогію, у якой узрастала, а таму проста адмаўляеца ўспрыніць сённяшні свет. Але чаму ён замест „Летапісу дзейнасці БГКТ” змясціў летапіс дзейнасці пасольскага бюро Яна Сычэўскага? Ці не пакрыўдзяцца за гэта члены пералічаных 206 гурткоў?

Мікола ВАЎРАНЮК

Беларускі каляндар 2000, Выданне Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства, складальник Уладзімір Юзвюк, Беласток.

Зімовыя канікулы 2000

Самія актыўныя вучні з апякункай Ядвігай Кучкін.

У Гайнаўскім доме культуры ў час зімовых канікулаў арганізаваны былі мастацкі і музычны заняткі ды розныя гульні, у якіх прымалі ўдзел вучні падставовых і сярэдніх школ. У нядзелью 6 лютага 2000 года дзеці гулялі ў гарадскім амфітэатры.

Дзеці і моладзь, якія хацелі праверыць свае мастацкія здольнасці супернікаўся два разы ў Доме культуры. Вучні рысавалі пастэлямі і вуглем нацюрморты, а наймалодшыя адклікаліся да сваіх уяўленняў і ўспамінаў. Інструктар пластыкі Анна Тарасюк і аніматар культуры Ева Вішнёўская, якія працуяць у ГДК, звярталі ўвагу на вялікае зацікаўленне сярод дзяцей пластычнымі заняткамі і высокі ўзровень іх прац. Наймалодшыя рабілі яшчэ рэквізіты на запланаваны баль-маскарад і вывучалі

танцы. У час балю „У караля Ліоля” дзеці глядзелі на сцэнічныя выступленні сваіх сяброў і сябровак, якім дапамагалі іх апекуны, а пасля былі яшчэ танцы і конкурсы.

У час фатаграфічнага конкурсу дзеці разам са сваёй апякункай Ядвігай Кучкін адправіліся ў Белавежскую пушчу і там шукалі цікавыя для здымкаў месцы. Дрэннае надвор’е не перашкодзіла ў вандроўках па лесе, а доказам гэтаму стала фатаграфічная выстаўка пушчанскіх краявідаў.

Завяршеннем арганізаванага працаўнікамі ГДК адпачынку мела быць спаконне ў гарадскім амфітэатры. Аднак мерапрыемства не адбылося па прычыне неспрыяльнага надвор’я.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Недацэненая асвета

Бельскія павятовыя ўлады маюць у сваім распараджэнні адну спецыяльную падставовую школу, 8 сярэдніх, міжшкольны інтэрнат і психагічна-педагагічную кансультацию. У пачатку мінулага года павет атрымаў ад Міністэрства фінансаў 10 013 000 зл. асветнай субвенцыі. Да гэтага Аддзел бюджету і фінансаў пастараўся далажыць яшчэ 1 017 863 зл. Аднак гэтага было малавата. Каб прадухіліць празмерную задўжанасць, Павятовая управа ліквідавала інтэрнат Прафтэхвучылішча № 2, некаторыя штаты ў школах і Цэнтр прафесійнага ўдасканальвання, які дзейнічаў у рамках Комплексу эканамічных школ, ды пабудаваў алейныя кацельні пры трох школах.

Нягледзячы на вышэйпералічаныя арганізацыйныя заходы, выдаткі перасягнулі планаваныя расходы і канчаткова склалі суму 13 202 554 зл. Розніцу прыйшлося пагасіць за кошт іншых

фондаў і ўласных даходаў павета. Пасля аналізу аказалася, што найбольш грошай спатрэблілася на ўтрыманне Комплексу спецыяльных школ (79 вучняў, 18 настаўнікаў, 5 асоб абслуговага персаналу) і міжшкольнага інтэрната.

У гэтым годзе Бельскія павятовыя стараствы разлічвае на большую міністэрскую субвенцыю. Апрача гэтага Павятовая управа імкнецца стварыць Павятовую ўстанову па аблігуючай публічнай адукацыі, якая пераняла б вядзенне бухгалтэрскай ў паасобных школах. У мінулым годзе гэты праект быў адкінуты Радай павета. Сёлета Павятовая управа хоча вярнуцца да гэтай ідзі, разлічваючы на тое, што яе ажыццяўленне прынясе ашчаднасці і забяспечыць поўны контроль за фінансамі ў школах і асветных установах. Справа будзе паўторна разглядацца на камісіях Рады павета.

Андрэй НАЗАРЭВІЧ

да, не мусіць цяпер дакладваць да асветнай субвенцыі, а могуць сабе дазволіць на інвестыцыі ў іншых галінах.

Неабходнасць змяншэння колькасці школ вынікае не толькі з рэформы, але і з дэмографічнай сітуацыі — прагназуецца паменшанне на 20-30% лічбы дзяцей школьнага ўзросту ў наступных гадах.

Вымагае карэктурны таксама і гімназічна сетка школ. З 166 гімназій 130 гэта адзінкі сярэдняе, малых, ніжэй ліміту ёсць 26, а толькі 10 з іх налічвае больш за 10 аддзелаў. Проблемай становяцца таксама „віртуальная” гімназія, г.зн. без уласнага будынка, якія ствараліся часта

пад націскам асяроддзя. Вядома, жыхары не хочуць траціць школы — культурнаворчага цэнтра, маёмысці (школы гэтыя часам самі будавалі), непакояцца пра даезд дзяцей і заняцце для настаўнікаў, якія стравяцца працу. А калі гаворка пра школы ў асяроддзі, дзе пра жыве нацыянальная меншасць, то, як сказаў куратар, „element ten powinien wspięć się z innymi”, а і беларускаму вучню трэба „zapewnić uzyskanie jak najwięcej wykształcenia”. Г, як дадаў, кожны можа вучыцца мовы якой хоча — і англійскай, і нямецкай, і французскай, ну, і беларускай таксама.

Міра ЛУКША

Вялікая школа — добрая адукацыя

Па прычыне малой колькасці вучняў можа быць зліквідавана на працягу двух гадоў 200 пачатковых школ у Падляшскім ваяводстве — інфармаваў ваяводскі куратар асветы Веславу Ружанскі на сутрэчы 15 лютага г.г. На прэс-канферэнцыі прысутнічала таксама віцэ-вявода Юзафа Клім. Але адны фінансны не ёсць падставай рашэння, якое школы перастане функцыянаваць. Самарад без паразумення з Кураторыяй школы не можа зачыніць.

Да гэтай пары ў Кураторыю прыйшло 48 заяў пра ліквідацыю школ з 28 гмін. 26 атрымалі адбранне, разгляду чакае 20. Ні адна заява не была адкінута. Папярэдняя сістэма размеркавання сродкаў на асвету аказалася неефектыўнай. Каб успамагчы самарады, неабходная рэформа „сеткі” школ, яе рацыяналізацыя. Падляшскіе ваяводства належыць да рэгіёнаў з найбольш раздробленай сістэмай школ. На 118 гмін у 50 знаходзяцца пачатковыя школы з менш чым 50 вучнямі. Пры сённяшнім сістэмэ фінансавання асветы, калі гроши ідуць за вучнем, такіх

малых школ гміны не змогуць утрымаваць. Калі аддзелы налічваюць па 26 вучняў, тады гміна не дакладвае да асветы. А калі школа большая — тады лепшшая магчымасць інвеставаць у вучня, у абсталяванне школы, дапаможнікі, дыдактычны ўзровень. Усё гэта дзеля вучня. Функцыянаванне ў Еўропе будзе патрабаваць ад маладога пакалення адукацыі на такім уроўні, каб магло канкураваць на рынку працы. Вучань павінен у як найлепшых умовах навучыцца карыстацца інфармацыяй, рабіць яе адбор, умець яе здабываць, мець настаўнікаў на як найлепшым узроўні, добрую бібліятэку, доступ да Інтэрнэту, сродкаў масавай інфармацыі і ўмець імі карыстацца. Такія магчымасці вучань можа мець у школе працујучай рацыянальна, добра кіраванай і фінансава забяспечанай, якое дасць яму найлепшае навучанне і выхаванне. Кошт аднаго вучня ў Падляшскім ваяводстве гэта ад 6,5 тыс. зл. да 8 тыс. зл., калі ў сярэднім у краіне гэта 2 тыс. злотых. Гміны, такія як Міхалова і Пёнтніца, якія за прыклад падаў віцэ-вяводу

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

У казачным маладняку.

Воблачка

Па небе плыла хмара. Пасярэдзіне яна была чорная, бо там сабралася шмат цяжкой вады, а з бакоў яе абступілі воблачкі — белыя і лёгкія, як вата.

Хмара плыла па небе — і воблачкі разам з ёю. А ўбаку сінела неба, свяціла сонца і разлягаўся такі прастор! Аднаму воблачку надта спадабаўся той прастор, і захацелася яму адварацца ад хмары, ад гурту

сяброў-воблачкаў і паплысці туды, дзе сонца.

„Кіну я іх, — падумала воблачка, — паплыву свайгі дарогай. Вунь якое раздолле вакол, хоць свету пабачу, а то гэтая хмара ўсё затуляе, за ёю нічога не відаць ды і злосная такая — ўсё нечага бурчыць, грукочка!”

Як надумала воблачка, так і зрабіла. Прышлілася, ды ўбок, убок. Адплыло крыху ад хмары, агледзелася. Ну і хараштво! Унізе зямля ляжыць, палоскамі-дарожкамі перавітая. На роўных квадраціках стаяць малень-

кія скрыніакі з устаўленымі ў іх шкельцамі. Сябры-воблачкі казалі, што гэта дамы, у якіх жывуць людзі, тყы маленкія мурашачкі, што бегаюць туды-сюды па дарожках.

А вакол — і ўверсе, і з бакоў — такая ясната!

„Ну і хораша! — радавалася воблачка. — І чаму я раней не кінула тую хмару, чаму раней не вырвалаася на волю!”

Лёгкае, шчаслівае, яно пачало ўзнімацца ўгору. Вось ужо цёмная хмара з белымі воблачкамі, яго ранейшы прытулак, яго дом, засталіся далёка ўнізе. А воблачка плыло да сонца, да яго прывабных праменняў.

Але вось дзіва — чым вышэй узімалася воблачка, чым бліжэй было яно да сонца, тым халадней і халадней яму рабілася. Воблачка не магло зразумець — што гэта значыць. Яно не ведала, што чым дзялі ад зямлі, тым халадней у небе.

Гвядза — радасць сэрга

Традыцыя калядовання сягае на Падляшшы XVI стагоддзя. Гэта найпрыгажэйшы момант свята — ісці з гвядзай славіць Нараджэнне Ісуса Хрыста.

Найлепшыя каляднікі з Гайнайскага павета сустрэліся ў Гайнайскім дому культуры 23 студзеня 2000 г. на канцэрце міласэрнасці. Канцэрт адкрыў дырэктар ГДК Мікалай Бушко. Пасля з промовай выступіў айцец Міхал Негярэвіч, які пры нагодзе раздаў узнагароды пераможцам конкурсу па рэлігійных ведах.

Канцэрт міласэрнасці быў арганізаваны Праваслаўным брацтвам св. св. Кірылы і Мяфодзія, якое дзейнічае пры Свята-Троіцкім прыходзе. Арганізатары ахвяравалі прыбытак ад канцэрту на канікулы для дзяцей з бедных сем'яў. Канцэрт пачаўся выступленнем наймалодшых удзельнікаў з Прадшколля н-р 1 у Гайнайцы. Пасля выступілі вучні

Пачатковых школ н-р 6 і н-р 1, каляднікі з Кленік, Дубіч-Царкоўных, Ласінкі. Наступнымі ўдзельнікамі былі вучні сярэдніх школ — Гайнайскага тэхнікума і „Знічкі” з беліцэя ў Гайнайцы. На канец выступілі групы дарослых — „Крыўчанкі” з Крыўца, „Арэшкі” з Арэшкава, хор ГДК, а таксама царкоўныя хоры сабора Св. Тройцы ў Гайнайцы і парафіі св. Іаана Хрысціцеля.

Вялікае ўражанне выклікала выступленне каляднікаў з Гайнайскага тэхнікума, дзе моладзь іграла на музычных інструментах, а таксама „Знічкі” і „Лісічак” з Ласінкі. Выступленне ўсім падабалася, аб чым засведчылі бурныя воплескі.

Агляд калядак на гэтым не закончыўся. 30 студзеня 2000 г. (у нядзелю) у ГДК адбыўся ваяводскі агляд праваслаўных калядак.

Анія САДОЎСКАЯ
„Мілена”

Зіма

Усюды чиста, светла, бела,
снежныя пушынкі
ўсё прыкрылі, лес і поле,
дарогі, сцяжынкі.
Сосны шапкі ўміг надзелі
на ўсе галоўкі.
На галінках дрэў бязлістых
інёю іголкі.

У сонцы ўсё тут серабрыца
цудоўна, прыгожа...
Вобразы ствараць такія
зіма толькі можа.
Марыя МИНАХОВІЧ

А холад мацнёў і мацнёў. Воблачка ўжо калацілася ад холаду. Глянула на сябе і спужалася — яго беражкі ператварыліся ў сняжынкі. І пльсці ўверх больш не было сілы, яго цягнула ўніз, да зямлі.

Чым ніжэй апускалася воблачка, тым цяплей яму рабілася. Але што за праява? Воблачка адчула раптам, што цяпло — яго вораг, сняжынкі па краёчках пачалі раставаць, капаць уніз дробным дажджыкам, але не даляталі да зямлі, знікалі ў небе, раставалі, а само яно меншала, худнела. Воблачка спалохалася, кінулася ў адзін бок, у другі, ратуючыся ад цяпла, а тут адкуль ні вазьміся — вецер. Дзымухнуў раз, дзымухнуў два. Задрыжала воблачка, зразумела — яшчэ адзін такі налёт, і вецер парве яго на шматкі. Сцялася воблачка ў камячок, а вецер дзыме, а вецер шале.

„Куды ж мне схавацца, за каго затуліцца? — ледзь не плакала воблачка. — Хмара, родная, дзе ты, дзе вы, сябры мае — воблачкі?”

Пачало кідацца воблачка па небе, свой былы прытулак шукаць, але вакол нікога не было.

Вечер гойсаў па небе і тады, калі воблачка плавала не адно, а са сваімі сябрамі, але тады яны туціліся адно да аднаго і вецер не мог ім нашкодзіць. А цяпер воблачка не мела сілы дужацца з ветрам.

„Сябры мае, воблачкі, дзе вы? Навошта я вас пакінула? Як кепска быць на свеце аднаму!” — стагнала воблачка. — „Як добра вам, пад апекаю вялікай хмараў!”

Яно раптам зразумела, што тая хмара была зусім не злосная і не буркливая, праста работа ў яе такая — грымець громам і паліваць зямлю дажджом.

Лідзія АРАБЕЙ

Павел Невядомскі — вучань шостага класа Падставовай школы ў Дубічах-Царкоўных — іграе выдатна на акардэоне. Павел живе ў Істоку і раз у тыдзень ездзіць у Гайнайку вучыцца іграць у музычным гуртку. За няпоўны год прайшоў двухгадовую праграму навучання. Разам з дзяўчатамі са сваімі школамі выступаў на Павятовым агліядзе калядак у Гайнайцы і атрымаў там вылучэнне. Нядайна Павел іграў на канцэрце для бабуляў і дзядуляў у беларускім музеі.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Інтэр'ю 2000 г.

Няма ідэалаў

Пятрусь Пракопчык — студэнт III курса беларускай філалогіі ў Беластоцку ўжо другі раз пабываў на Сустрэчах „Зоркі” ў Старыні. Гэтае інтэр'ю можа паказацца вельмі дзіўным і... злосным ды жорсткім, але зразумейце, што без гэтага „Сустрачанка” звычайна абандруцілася б. Апрача гэтага, многа сустрачанскіх дзяўчат хацела б нешта ведаць пра такога класнага хлопца, як Пятрусь.

Пятрусь Пракопчык, сустрачанскі гарманіст і гітарыст. Ніжэй яго фаны: Бася Андрапок, Анэта Галімская і Тамаш Суліма.

— Што думаеш пра Сустрэчы „Зоркі”?

— Гэта сапраўды цікавая імпрэза, але пра Сустрэчы трэба пытацца ў людзей, якія тут працуяць і адпачываюць. Я прыехаў сюды другі раз і яшчэ не магу многа пра Сустрэчы сказаць. Думаю, аднак, што яны вельмі патрэбныя, не толькі для са-міх удзельнікаў, але таксама і для арганізатораў ды апекуноў.

— А як адносішся да „зялёной ночы” ў мінулым годзе?

— Вельмі цікава і прыемна было людзям, якія прыбіралі калідоры... Але, думаю, што гэта зусім нармальная справа на ўсіх лагерах.

— Ці хацеў бы ты яичэ раз перажыць „зялёную ноч”?

— Гэта немагчыма, таму што ў гэтым годзе „зялёную ноч” я правяду ў Беластоцку.

— А цяпер на іншую тему. Ці ў мінулым многа дзяўчат цікавілася тва-её асобай?

— Гэта было нармальна, як з усімі. Не было нічога надзвычайнага.

— Ці маеш дзяўчыну?

— Так, маю. Яна называецца Кася.

— Чаму не прыехала з табою на Сустрэчы?

— У яе, проста, заняткі ў школе.

— Столкі тут прыгожых дзяў-чат. Ці твоя каҳаная не... зайдросная?

— Пра гэта трэба папытаць у Касі.

— Які твой ідэал жанчыны?

— Думаю, што няма ідэалаў. Трэба браць жыщё такім, якім яно ёсць, быць рэалістам і не жыць марамі.

— Што думаеш пра жаночую прэсу?

— Усё залежыць ад дзяўчын, якія гэту прэсу чытаюць. Здараючыя цікавыя газеты, але большасць — гэта праста бульварная прэса і розныя „шматлаўцы”, якіх прыстойны чалавек не павінен увогуле друкаваць.

— Сардэчна дзякую за размову.

Гутарылі Мажэна ЖМЕНЬКА
і Чарак ХІЛІМАНЮК
„Сустрачанка”

Польска-беларуская крыжаванка № 9

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

			Nogi	Potok
		Ranga		
Szum	Koper			
Mur	Dar			
Magnes	Aha			
	Rok			
Murawa	Jak			

Адказ на крыжаванку № 4: Пірог, Нарач, смак, кадлуб. Мінск, рана, горад, лак, голуб.

Узнагароды — магічныя фламастэры — выйграў: **Марта Бабулевіч** з Бельска-Падляшскага, **Малгажата Карнілюк** з Хітрай, **Міхал Гайдук** з Нарвы, **Наталля Сцяпаниук** з Беластоцка. Вінштаем!

Гісторыя маёй сяброўкі

Цяжка пісаць любоўныя лісты. Асабліва, калі не атрымоўваеш адказу. Вельмі шкада, што сэрца не служка і яму не накажаш.

Мы ішлі ў паломніцтве. Тады я даведалася пра Касю і Андрэя. Кася ішла са мной, мы спявалі. Наша „Кірые Элейсон” спадабалася адна-му хлопцу, Марку, і ён да нас далучыўся. У трох галасы было намнога лепш. Тады я даведалася, што Марак з Н., а з гэтай мясцовасці быў таксама Андрэй.

— Гэта тая Кася, пра якую Андрэй так многа гаварыў? — запытала Марак.

Андрэй быў стройным мужчынам. Кася звяртала ўвагу на тое, як хто співае, а ён співаў аксамітным барытонам. Пазнаёміліся на дыскатэцы ў Н., пасля спаткаліся ў царкве на літургіі. Кася ведала, што ён вучыцца ў Праваслаўнай семінарыі і гэта ёй падабалася. Яны не прадбачылі толькі аднаго, што Андрэю накажуць іспці ў манастыр. Па-рознаму можна разумець тое „накажуць”: па волі ці прымусілі? Анд-

рэй быў здзіўлены — чаму выбралі якраз яго? У духоўнай семінарыі сачылі за тым, як паводзяць сябе маладыя людзі, якія ў іх адносіны да Ісуса Христа.

Кася з гэтым не хацела змірыцца. Яна не разумела, чаму Андрэй так спакойна ўспрыняў загады настаўнікаў. А што з іх каҳаннем? Андрэй прыдумаў, што і Кася павінна пайсці ў манастыр, тады яны маглі б час ад часу пабачыцца. Яна пабаялася такога рашэння.

Мы з Маркам суцяшлі Касю, бо яна ад таго вар’яцела, часта ўцякала ў лес, каб выплакаць сваё гора. Пасля казалі, што Кася і Марак пачалі сустракацца. Марак — як добры сябранко Андрэя — суцяшаў дзяўчыну. У іх нарадзілася каҳанне. Аднак Кася без наўнасці глядзіць ужо ў будучыню.

— А што будзе, калі і гэтага адправяць у манастыр? — падумала яна, ужо студэнтка Беластоцкага ўніверсітэта.

Анія САДОЎСКАЯ
„Мілена”

Агонь жыцця

Свечка загарэла
і дзіця нарадзілася.

Свечка гарыць

вялікім агнём,

а воск

топіца і капае,

як гады ў жыцці

дзіцяці бягучы.

Свечка загасла

і чалавек памёр.

Воску няма,

ён не топіца

і не капае.

Смутак астаўся

А тут,

Калі апранулася раніца,

я зноў бачу

агонь на свечы —

Новае жыццё.

Анэта ГАЛІМСКАЯ
„Без загалоўка”

Сцэнка „Ой, ляцелі гусі”.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Чыжы калядуюць

Хор з Пачатковай школы ў Чыжах ездзіў на Агляд праваслаўных калядак у Гайнаўцы, які адбыўся 16 студзеня 2000 года.

Каляднікі з Чыжоў заспівалі дзве калядкі: „Ой, на моры” і „А ў Віфлееме”.

На гэтым аглядзе выступіла шаснаццаць калядных груп і ўсе яны выклікалі захапленне публікі.

Першое месца занялі каляднікі з Ласінкі, а вылучэнне атрымалі каляднікі з Кленік.

Усе групы стараліся выступіць як найлепш. Хаця некаторыя не занялі нікага месца, будучы прымаць удзел у наступным годзе, таму што калядаванне — прыгожы абраад.

Анія ЯКІМЮК
„Мілена”

Блакітная рэспубліка

Мечеть у Ію.

18. Сустрэча з беларускім татарамі ў Ію

Навагрудак пакідаем перад абедам. Увечары, папярэдняга дня, не паашанцавала нам з вадой. У кватэры, дзе прыгарнулі нас філаматкі, цякля толькі халодная вада. Затое раніцай уволові маглі нацешыцца гарачым душам ды хатнім снеданнем, на якое сасмажылі патысоны Ларысы. Ад гэтай апошняй прыемнасці, якая пасля некалькіх дзён кулінарнай абыякавасці здалася роскаши, захацелася дадому.

Ліма Гембіцкая.

У далейшай дарозе мы жыва каментавалі пабачанае і пачутае вечарам у Навагрудку. На рынку, у наваколлі рэстарана „Гостиный двор” кішэла ад моладзі. Большасць без цы-

рымоніі гнула тоўстым матам і праклёнамі. Нават прыгожыя дзяўчыны, апранутыя як на парад моды.

— Лёша, ты ёб... в рот, — звяртася прыгажуня да кавалера.

— Дашка, бля..., я тэ говору, остав мене в покое, — адказваў маладзён з фрызам вышмараваным брыльянцінам.

Этыя дыялогі, запраўленыя матам — „салам з белага мядведзя”, у стаўцы рамантызму, краналі за сэрца і будараражылі. Урэшце дайшло і да нашых здарожаных мазгоў, што знаходзімся ў рускамоўным краі. Да гэтай пары амаль усе нашы субяднікі і знаёмыя гаварылі адно на беларускай мове і трасянцы.

— Białoruski to zupełnie inny język. Taki, że Polakowi nie trzeba tłumaczyć, — улавілі розніцу паміж братнімі мовамі нават сябры-палякі.

Не было нам цікавасці рассесціся ў найбольш элегантным кафэ ў мястэчку — „Гостиный двор”. Проста, усярэдзіне сядзёў толькі адзін госьць, на першы погляд турыст з Польшчы. Тым часам жыццё бушавала за акном, на рынку, пад наглядам суворай статуі Леніна. Праўда, ад пачутых гутарак у галаве мроіліся думкі пра прадажнае каханне і зброд.

* * *

Мінаем возера Літоўка. Паводле легенды, тут сустракаўся закаханы Міцкевіч са сваёй Марыліяй. Ля возера самотны столік пад блакітными дахам. Быццам спецыяльна пастаўлены.

Антаніна Сідарук з Дабровады.

Зноў у Гайнаўцы

Павятовы агляд Агульнапольскага фестывалю „Беларуская песня 2000” адбыўся 13 лютага ў Гайнаўскім донме культуры. Пасля некалькіх гадоў перапынку выканані ў Гайнаўчыны зноў спявалі перад гайнаўскай публікай.

Сярод гасцей з'явіліся консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Мікалай Крэчка, стараста Уладзімір Пяцрочук і бурмістр Анатоль Ахрыцюк, які, разам з сакратаром ГП БГКТ Валянцінай Ласкевіч і дырэктарам ГДК Міколам Бушко, адкрылі мерапрыемства.

У Донме культуры выступіла 36 выкананіцаў, сярод якіх самы вялікі — хор ГДК. Побач вясковых калектываў выступілі „Знічка”, „Гоман” і вучаніцы (фальклорнай песні) з Гайнаўскага

ны для рамантых каханкаў, каб схаваліся ад дажджу або спёкі.

Спянемся ў мястэчку Ію, дзе празываюць татары. Нашу ўвагу вабіць блакітная драўляная мячэць.

— Чаму вы так лёгка адзенуты? — здзіўляецца Ліма Гембіцкая. Бабуля чакае набажэнства, бо сёння святы дзень для мусульман, пятніца.

— Пачакайце хвілінку, то і вы пабачыце як у нас прыгожы. Зараз наш Самуіл Сямёновіч прыйдзе, — кажа пра імама Самуіла Шабановіча цётка Ліма. На вуліцы Савецкай, дзе празываюць мясцовыя татары, зрух. Двух мужыкоў у фесках таксама выправіліся ў мячэць.

У Ію, гарадскім пасёлку, на рацэ Іўянка, распаложаным на гістарычным шляху з Навагрудка ў Вільню і Ліду, з XVI стагоддзя прахаваюць татары. У мястэчку існуе татарскі квартал — Мураўшчызна (сённяшняя вуліца Савецкая). Беларускія татары жывуць у такіх самых бедных дамах, што і жыхары прыкалагасных вёсак.

— Я нават ніякай пенсіі не маю, — кажа Ліма Гембіцкая. — Жыву з таго, што ў агародзе вырасце.

Наша субядніца размаўляе на чистай беларускай мове!

У Ію адзіная на ўсю Беларусь дзеясная мячэць.

* * *

У барочным касцёле, што ля штучнага возера на Іўянцы, якраз ідзе рэканструкцыя. Побач гістарычнага будынка буда з сабакам. З Оляй Булко, сёстрамі Ірынай і Марынай Вершэль, дзяўчатамі з Вігушак, што зай-

шлі пад касцёл памаліца перад фігуркай Маткі Боскай, гутарым пра мову набажэнстваў. Нашы субядніцы спраўна гавораць па-беларуску.

— У касцёле па-польску праўцца. Можа таму, што ксяндзы ў нас часта мяньяцца, — разважаюць дзяўчыны.

— А як вы самі хацелі б? — пытаюць.

— Да польскай мовы прывыклі, хай так і астаецца, — кажуць паненкі. На запытанне, ці хацелі б прыехаць у Польшчу, усе заявілі хорам: „Так!” Але не на пастаяннае жыхарства, а так, проста — папрацаўца, зарабіць нейкія гроши, накупляць сабе вітраткі.

Згаданы касцёл св. св. Пятра і Паўла пачатку XVII стагоддзя ўрэжвае прыгажосцю і харэктэрным г.зв. віленскім барочным стылем. У 1631 г. па фундацыі Мікалая Кішкі, ваяводы мсціслаўскага, тут заснаваны манастыр бернардынцаў. У сярэдзіне храма заходзіцца печка з XVII ст., кафля якой аздоблена геаметрычнымі і расліннымі ўзорамі. На жаль, не пашчасціла нам наведаць касцёл. Як амаль усе цэркви і касцёлы ў Беларусі, адкрываюць яго толькі на час бағаслужбы.

У цэнтры Ію, на сённяшняй плошчы Карла Маркса, наведваем „универмаг”. Тут купляем хлеб, сыр, напоі і марожанае. Праз пятнашццаць хвілін у нашага Тамаша пачынаюцца прыгоды са страўнікам. У кампаніі ўспыхае паніка і трывожнае чаканне чарговых ахвар.

Ганна Кандрацюк
Фота аўтара

Касцёл св. св. Пятра і Паўла і кляштар бернардынцаў.

белліцэя, дзяўчыны з Белавежы, вучні з Падставовай школы ў Нарве як калектыв „Пронар”, а таксама гурт „Лідэр” з Беластока, які не змог удзельнічаць на аглядзе ў сваім горадзе. Побач вялікіх гуртоў спявалі салісты і невялікія групы. Сёлета малавата людзей прыйшло паслухаваць беларускую фальклорную і эстрадную песню. Мабыць, шматгадовая адсутнасць фестывалю ў Гайнаўцы паўплывала адмоўна на пастаянных наведвальнікаў канцэртаў беларускай песні, а мо і зацікаўленне фальклорнай песні ў Гайнаўцы меншас?

Аднак белліцэсты мелі сваю публіку, якая горача ўспримала іх выступленні. Ужо чарговы раз пераможцам у катэгорыі аўтэнтычнага фальклору стала Антаніна Сідарук з Дабровады, а ў катэгорыі дуэтаў першае месца выспявалі Мар’я Яканюк і Анна Грыгарук з Курашава. У катэгорыі ва-

кальных калектываў спецыяльныя ўзнагароды атрымалі дзяўчыны з Гайнаўскага белліцэя, а першае месца — жанчыны з Арэшкава. Сярод выкананіцаў, якія выступалі з апрацаваным фальклорам найвышэй ацанілі Ірэну Лапінскую з Ляўкова — сола і ў дуэце з Віталіем Сухадолам. У катэгорыі калектываў перамаглі „Чыжавяне”, а сярод хораў — жаночы хор ГДК і „Цаглінкі”.

З сучаснай песняй выступала моладзь. Першае месца заняла Ілона Карпюк з белліцэя. З ліку дуэтаў журы найвышэй ацаніла Еву Якубоўскую і Забелу Скокін з гурту „Пронар”. Сярод вакальных калектываў перамагла „Знічка” з белліцэя, а другое месца занялі дзяўчыны з Белавежы і гурты „Лідэр” з Беластока і „Гоман” з Гайнаўкі.

Аляксей Мароз
Фота Янкі Целушэцкага

Па слядах мінулага

Кнышын

(заканчэнне; пачатак у 7 нумары)

У 1856 г. уладальнік Кнышына ген. Красінскі за 2 500 рублёў пабудаваў царкву Праабражэння Гасподняга. Узвядзена яна была на месцы спаленага ў 1812 г. падчас французскага нашэсця храма. У царкве знаходзілася каштоўная ікона Праабражэння Гасподняга.

Пасля рамонту, праведзенага тадышнім настаяцелем а. Фамой Тарановічам (600 рублёў сабралі прыхаджане, столькі ж выдзеліла казна), 15 жніўня 1868 г. царква была паўторна асвячана. Прыхадскі дом быў пабудаваны па вуліцы Старадаўнія. Паміж гэтай жа вуліцай і ракой Яскранкай знаходзіліся царкоўныя грунты, а самую вуліцу да сённяшняга дня называюць *Popowizna*. Аўтар манографіі Кнышына Г. Стасевіч адзначыў, што ў мястэчку па вуліцы Гродзенскай быў заснаваны жаночы манастыр. Ліквідавалі яго ў 1900 г.

Гісторык Павел Баброўскі, апісваючы Гродзенскую губерню, адзначыў, што ў пачатку 1860-х гадоў у Кнышыне жыло 2 038 чалавек, у тым ліку 15 праваслаўных, 857 католікаў (40%), лютэран — 156 (18%), а ўрэй — 1 000 (50%). У 1870 г. на новым праваслаўным могільніку была пабудавана капліца. Участак пад могільнік быў выдзелены з арэалу царкоўнай зямлі. Да

1800 г. памерлых хавалі побач царквы па вуліцы Беластроцкай. Пазней могільнік быў перанесены ў бок шашы з Кнышына ў Тыкоцін. 6 кастрычніка 1875 г. асвячана там была могільнікавая драўляная царква св. Параскевы.

У Кнышынскім прыходзе праваслаўныя (326 чалавек) пражывалі ў наступных мясцовасцях: Кнышын, Байкі, Багушэва, Хайнова, Храбалы, Длугалэнка, Дзянконі, Ганёндз, Гронды, Ясноўка, Ясвілы, Калодзеж, Крамкова, Краснае, Крачкова, Крыпна, Масе, Мікіціна, Мрочкі, Невярова, Навіны, Пэнске, Пшэвальянка, Шчорсы, Вільмоўка, Татары, Засточа, Зноскі. У царкоўна-прыхадскіх школах у Старадаўністве і Чэхавізне вучылася 40 дзяцей. Царква ў 1865 г. атрымала 98 дзесяцін зямлі з фальварковай зямлі графа Красінскага, узмен за ранейшы надзел у вёсцы Багушэва, распаложанай у 10 кіламетрах ад Кнышына.

Паводле „Справочной книги Гродненской епархии на 1905 год”, Кнышынскі прыход налічваў 423 праваслаўных. Працавала ў ім 10 народных вучылішчаў.

Згодна „Клировой ведомости”, у 1910 годзе ў Кнышыне жыло 179 праваслаўных (11 духоўных, 39 ваенных, 85 штацкіх і 44 мяшчан), у Багушэве — 3, Дзянконіх — 10, Ганёндзы — 6,

Грондах — 6, Ясноўцы — 22, Калодзежы — 19, Крыпна — 5, Морусах — 6, Пэнскіх — 9, Татарах — 15, Зносках — 17, Засточы — 9. У самім Кнышыне было яшчэ 178 асоб, якія ў мястэчку прарабатвалі часова. Агулам Кнышынскі прыход налічваў каля 500 праваслаўных душ. У гэтым жа годзе ахрышчаных было 22 дзяцей, пабраліся шлюбам 4 пары, памерла 10 асоб. Прыйход меў у мястэчку 2 пляцы і 98 дзесяцін зямлі.

І сусветная вайна стала прычынай бежанства праваслаўнага народу ў глыб Расіі. У царкве нямецкае войска ўстроіла евангельскі храм. Пасля адступлення немцаў царкву закрылі. У адроджанай Польшчы становішча праваслаўнай рашуча адмянілася. Праваслаўная царква не магла спадзявацца на падтрымку ў арганізаванні рэлігійнага жыцця. У 1925 годзе кнышынскую царкву разабралі і перавезлі на цяперашні праваслаўны могільнік у Васількове. У той жа час на месцы царквы па вуліцы Беластроцкай была ўзведзена школа.

Перавезеная ў Васількаў царква не была даведзена да парадку. Калі падчас II сусветнай вайны згарэла плябанія, тады для яе аднаўлення быў выканрыстаны будаўнічы матэрыял з могільнікаў.

Каплічка на праваслаўным могільніку, разабраная ў 1940 годзе.

нікавай царквы. Адбудаваная плябанія захавалася да нашага часу.

А ў 1940 г. могільнікавая царквакаплічка ў Кнышыне была разабрана на апал. Ікона св. Параскевы з гэтага храма апынулася аж у Злучаных Штатах Амерыкі. Аб існаванні праваслаўнай Кнышыне нагадваюць цяпер толькі рэшткі помнікаў з крыжамі на колішнім могільніку.

(агс)

Так жывецца

Як жывем?.. Як кот і сабака, але жызня ў іх неадзінака. Бо кот на ляжайцы, а сабака ў будзе. Усё роўна жыццё катова лепшае. Яшчэ як людскі гаспадар, то ў сабакі будка добрая, а калі ён сам брыды, то і будкі тае няма! Нажывецца і чалавек! — уздыхае бабуля Вольга Дамбруўская з Ціванюкоў, грэючыся на ляжайцы ў суседзі ў «на Грахах», Лейшукай.

Мела шчасце восенню амаль вясмы-дзесяціцігадовую бабулю, што дажыла да гэтага часу. Цудам выжыла ў гэты глухамані. Пайшла была восенню

па бэткі, успатыкнулася ў лесе і ўпала, на свой грыбы ножык бядром напаролося. Усё ж, астаткам сіл давалаклася да суседзяў, тут зараз і па скорую дапамогу пазванілі. Адратавалі.

— А ці я калісь падумала, што я сваё здароўе адбуду? — дзівіцца бабуля. — І што адна астануся тут на хутары...

Нарадзілася Вольга Назарка ў Расіі, у 1915 годзе. Тры гады былі ў Расіі, 18 снежня 1918 выехалі дахаты. У Барапавічах мама памерлі, не даехалі на радзіму. Волечцы тады 4 год ішоў, сястры — чатыры месяцы толькі. А тут — ні даць,

ні ўзяць: нічога няма. Давай тата жаніцца, узяў для дзяўчатак мачыху з Шымкаў, кабету са сваім дзецем. Добра, што бабуля была, татава мама, то хоць сіротак глядзела, гадавала, бо што было б з імі!.. А ў 12 гадоў Волечка пайшла чужых дзяцей пільнаваць. Згаджалі яе на год, ад Каляд да Каляд, за сукеначку, сачык, чаравічкі і хустку. Гаспадарка была няважная, на трох чвартак, то колькі там тае зямлі...

А пайшла Воля замуж — зараз муж пайшоў у войска (2 лютага 1936 г. было вяселле, а 15 сакавіка забралі мужа ў армію), прыйшоў з войска — узялі яго ў запас. А потым як забралі 28 жніўня 1939 года, дык ужо і не вярнуўся. 27 гадоў яшчэ ёй не было, сынку шосты год пайшоў, а дзяўчынкай хадзіла цяжарная чацвёрты месяц. Другі раз замуж не пайшла. Пагадавала дзяцей. А вось і ёй у яе ўжо няма — сын ужо 5 гадоў як памер, кавалерам, дачка 4 гады... Сыну было 56, дачцэ — 50. Да года або пахавала. Яны паўміралі, а матцы трэба жыць...

Не наракала ніколі. Не было ёй цяжка нідзе... Бывала, пойдзе і на чужы захон, жаць або што іншае рабіць — а каліс то, хто памятае, хто не, жалі сирпамі, усё рукамі, і то не было ёй цяжка. Моцная такая была! Але ж здароўе адбудзеш. Старасць кожнага дападзе, а хто аб ёй у маладосці думае! И пра смерць ту...

Унукай баба Вольга мае. Даччыных дзяцей, сына і дачку. Як маці памерла,

то малой 12 год ішоў. Брат у Міхалове жыве, у беластоцкім „Марка” працуе, апякуеца сястрой. Малая пайшла вучыцца ў кравецкі тэхнікум. Унук часта прыязджает, купіў бабе каляровы тэлевізор. Вельмі чысты ў ім вобраз, цешыцца старая, шмат праграм. А чом не мае часта ўнучак прыязджаць, усміхаетца бабка, мае ж бабуля пенсію, каму ж мае даваць, як не сваім адзіным нащадкам і сваякам.

Ціванюкі была вёска вялікая. Ди многа народу паўмірала, а колькі выехала! У гарады, у замежжа. Тут найбліжэй бабе Вольцы да Лейшукай, дык часта заходзіць, асабліва калі Аркадзь у бальніцы быў, то з Ганай разам бедавалі. А і цяпер, седзячы, мяркуючы, паглядаючы ў акно: вось Гэн і Марчук паехалі ў гняянках з самага рання. Ну, суседзі з другога хутара. А той і той то мусі ў Беласток збіраўся, да аўтобуса... У Падазеране да пэкэасу. А якую там яны справу, чуеш, маюць? Пэўна, маюць, бо чаго б збраліся ў такую пагоду... Праз дзень самаход прыязджае. Адзін прыедзе, зараз і другі. З таварам. Аплачваеца ім, бо чаго ж бы ехалі. У Кухмах, у Гарбачах, нідзе склепа няма. Усё ў аўтакрамах купіць можна. А ў „рускіх” нават і гарэлку, калі каму трэба.

Грэецца бабка Вольга на ляжайцы ў суседзі. Добра, што ёй дзе душу пагрэць.

Міра Лукша
Фота аўтара

3 серыі „Роўныя і раўнайшыя”

„Нават на польскія не ханае...”

Што будзе, тое будзе, але біща за гроши трэба. Часам бывала, што і ўдавалася...

На адным з пасяджэнняў Камісіі культуры, адукацыі і спорту Самаўрадавага сейміка Падляшскага ваяводства паслы ад праваслаўных запрапанавалі вылучэнне сумы 120 тысяч злотых на падтрымку і развіццё культуры нацыянальных меншасцей Падляшскага ваяводства.

Дыскусія была бурная, але што з таго?! Як і можна было прадбачыць, большасць радных, якімі былі прадстаўнікі ABC, адкінула гэту пропанову (вядома, у імі інтарэсай ваяводства). Некаторыя з гэтых радных мелі нават **выключную матывацію** ў падыходзе да гэтай спрэвы. **Як жа можам мы выдзяляць сродкі на беларускія мерапрыемствы, калі нават на польскія не ханае?** Цікавая матывація. А што, падляш-

скія беларусы ўявіліся некаторым нечытаным радным нейкім замежнымі госьцімі, а не грамадзянамі Польшчы, якія на сваіх роднай Падляшскай зямлі жывуць ад вякоў у сімбёзе з палякамі?! Ці ж гэта грэх, што беларусы, як і іншыя нацыянальныя меншасці, хацелі б развіваць сваю культуру, рэгіянальную і непаўторную, узбагачаючы тым самым агульнопольскую культуру і кідаючы ясны промені на нашы судносіны ў святле мараў пра членстваў Еўрапейскім Саюзе, пра якое мы так стараемся...

Праваслаўныя паслы прасілі, каб Камісія культуры, адукацыі і спорту Ваяводскага сейміка выдзеліла нейкія спецыяльныя сродкі на беларускую культуру. Знайшліся ж гроши. На жаль, не для нас. У Вармінска-Мазурскім ваяводстве значна меньш проблем з меншасцій культурай, а 70 тысяч злотых, якія яны атрымалі сёлета, сведчаць аб значна больш беражлівых адносінах да сваіх грамадзян. Больш роўныя яны, ці што... А ў нас надалей: **роўныя і раўнайшыя**.

Ада Чачуга

Вярнуўся сіратою

Успаміны Канстанціна РЫГАРО-
ВІЧА, народжанага 15 красавіка 1910
года ў Тарнопалі Нараўчанская гмі-
ны, сёння жыхара Бандарой.

забіралі. Пасля перагрузліся ў поезд; пазней былі перасадкі. Хвароба да маці прыпала і яна ў дарозе памерла; помнію, што я тады на печы сядзеў, калі бацьшка прыйшоў маму выводзіць. І заехалі мы, тата і я, у Нованікалаеўск (Новасібірск). Тату прызвалі ў войска, але на фронт не бралі. І на той час мяне забралі ў прытулак у горад Бійск на Алтаі; быў я там два гады. Тата ў форме аднойчы да мяне прыехаў і мы здымак зрабілі. Пасля, калі бацьку звольнілі з войска і знайшоў сабе ў Нованікалаеўску мачаху, забраў да сябе і мяне. Жылі мы над ракою Об. Я на раку часта хадзіў, а там паходзілі людзей з аднаго берага на другі перавозіў і я часам туды і назад пераїзджаў. Нейкі час мы жылі за Нованікалаеўском, дзе тата стаў працаўца на чыгуначныя. Жылі там каля возера з высокімі абрывамі. Навокал была алтайская тайга — непраходная. Сосны стаялі тоўстыя, а траву ў лесе кацілі; там добрыя землі былі. Пасля зноў вярнуліся ў Нованікалаеўск, а адтоль ужо на радзіму.

Вялікі голад там настаў, бо ад мужыкоў пазабіралі ўсё збожжа і нават не мелі яны чым пасеяць. І ў 1922 годзе Пілсудскі запатрабаваў, каб усе бежанцы вярталіся ў Польшчу. Вярталіся таварным поездам. Ехала з намі і сястрычка, якая ад мачахі нарадзілася. Граніцу пераїзджалі ў Стоубцах, там усіх правяралі, ці хворых няма. Калі мяне паслалі па малако сястрычцы, бацьку забралі ў шпіталь на ўколы. Тата не хацеў ісці ў шпіталь, паспорты нават і сказаў, што нават камуністы ад сям'і не адрывалі.

І ўжо тата са шпітала не вярнуўся. Сусед, які ляжаў побач яго, расказваў пасля мачасе, што быў гутарыў з татам, пасля крыху здрамнуўся і калі прачнуўся, тата ўжо не жыў; пэўна палічылі тату камуністам і тым уколам атруцілі. Мачаха запатрабавала яшчэ яго вонратку, але ёй сказаў, што ад разных не аддаюць. Калі вярнуліся ў Стары Двор, я пайшоў авечкі па-суседску пасвіць, а мачаха мяне пакінула і паехала ў Слонім, адкуль яна паходзіла.

Мае дзяды па бацьку паходзілі з Рудні, але пасля адмены прыгону ў Старым Двары каля Тарнопалі працавалі ўчасткі ад разбітага панскага маёнтка і яны купілі і перабраліся. Калі мы вярнуліся, нашае хаты не было, адно толькі голое поле. І мае сваякі сталі шукаць, каб мяне, адзінокага, да якое сям'і прылучыць. І дваорадны брат з Супруноў, адкуль была мая мачі,

прыведжали, памагаў рабіць. Бедна жыў, часта сектвстратары прыведжали, але неяк даваў раду. І клуню ў Альхоўцы купіў.

А мачаха пасля вярнулася ў Тарнопаль, кавалак зямлі ад мяне забрала. Тут яшчэ раз замуж па-суседску выйшла. І сястра Манька таксама тут замуж выйшла. А мяне, як вадасховішча рабілі, высялілі ў Бандары.

Запісаў Аляксандр Вярбицкі

Вышивальщица з Рыгораўцаў

На чыгуначнай станцыі Рыгораўцы (Арлянскай гміна) живе Вераніка КАДЛУБОЎСКАЯ. 82-гадовая жанчына займаецца вельмі рэдкім сёння заняткам — машынай вышывкай.

— Люблю гэты занятак, але ўжо не прымаю заказаў ад людзей, толькі вышываю для сябе, — расказвае вышивальщица. — Шыць я ніколі не любіла, таму стала вышываць. Калісьці модныя былі вышываныя ручнікі, маткаткі на сцяну. Упрыгожвалася я вышывкай канверты для немаўлят, дзіцячую вонратку. Усё гэта спачатку я рабіла ўручную — пры дапамозе іголкі і каляровых нітак.

Майстрыха нарадзілася на тэрыторыі сённяшняй Беларусі ў сям'і чыгуначніка. Яе бацька, Вінцэнт Скрыпка, паходзіў з Баранавіч, а маці — з Чарлёні калі Гродна.

— У 1925 г. бацька быў службова пераведзены з Чыгуначнай дырэкцыі з Вільні ў Монькі. Пераехалі мы сюды ўсёй сям'ёй: бацькі, я і двух братоў — Коля і Сярожа. Калі аб нашым прыез-

дзе даведаўся знаёмы бацьку начальнік станцыі ў Кляшчэлях, неадкладна да нас прыехаў і пасадзейнічаў, каб бацьку перавялі ў Рыгораўцы. Мне тады было шэсць гадоў. Сталі мы жыць у служ-

бовым будынку, у тым самым, у якім жыву сёння. Бацька, працуячы ўвесь час на чыгуначныя, дакупіў яшчэ 5,5 гектара зямлі з маёнтка Касінскага. Тады за гектар плацілі 1 000 злотых.

Спадарыня Вераніка, якую тут называють Верай, навуку пачала ў Рыгораўцах, пасля працягвала яе ў Бельску. Затым стала сама настаўніца ў Рыгораўцах.

— Пры саветах выслалі мяне ў 1940 годзе ў Брэст на настаўніцкія курсы. Настаўнічала я да прыходу немцаў. Выйшла я ў той час замуж за Мікалая Кадлубоўскага, які таксама працаваў на чыгуначныя. Калі нарадзілася дзеці — двух сыноў і дачка — я стала займацца домам і гаспадаркай. У свободны час вышивала. Муж мой занятак не перашкоджаў, але калі дачка парайлі запісашца на курсы па вышиванні ў Беластоку, працаваў аспрэчыў. Аднак я яго не паслухала і тройчы ў тыдзень стала

ездзіць на заняткі. Давалі нам хатнія заданні. Дома была ўжо машына і я з задачамі спраўлялася вельмі добра. Курсы закончыла я на выдатна. Калі я стала прафесійна займацца вышивкай, муж адобразыў гэтага.

Вышивальщица ўзоры для вышивкі брала з кніг, часам прыдумвала свае кампазіцыі. Найбольш заказаў паступала на вышиванне пасцельнай бялізны, чахлоў, покрываак на падушкі.

— Гэта вельмі працаёмкая работа. Вышиванне камплекта пасцелі займаў цэлы месяц. Ніткі прыносілі самі заказчыкі. Пасля вышывкі трэба такі камплект вымыць і накрухмаліць. Свайм дзецям і ўнукам я шмат чаго панавышвала, але прывучыць іх да вышивання не здолела. Але каму ж цяпер такі занятак патрэбны? — смеєцца спадарыня Вераніка.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

карэстанні гарадскім транспартам.

Раней інвалід з відавочным калектвам мог ехаць аўтобусам бясплатна. Зараз таго няма. Бясплатна дазваляецца ездзіць толькі інвалідам першай групы і асобам ва ўзросце звыш сямідзесяці гадоў!

Па-моему, гэта вялікі парадокс. Бо калі беластоцкім радным хапіла смеласці забраць інвалідам бясплатны праезд аўтобусам, каб павысіць бюджет гарадской касы, дык чаму ж не падумалі пра свае „камандзіровачныя”, якія пакрываюцца з грошай падаткаплацельщыкаў. Нездарма ў народзе гаворыцца „кожны сабе рэпку скрабе” ды так яно і маецца. Касы хворых грабуць гроши сабе, прыватныя прадпрымальнікі сабе, а радныя сабе. Ды толькі звычайному рабочаму, селяніну і пенсіянеру няма адкуль іх прыгрэбці.

Уладзімір СІДАРУК

Проблемы мешаных сужонстваў

У рамках Wszechnicy праваслаўнай культуры, арганізаванай Кафедрай праваслаўнай тэалогіі Універсітэта ў Беластоку і Праваслаўным брацтвам св. св. Кірылы і Мяфодзія, адбудзеца чарговая сустрэча, на якой даклад „Проблемы мешаных сужонстваў” прачытае д-р Юры Тафілюк, рэктар

Праваслаўнай духоўнай семінарыі ў Варшаве.

Сустрэча адбудзеца ў беластоцкім Цэнтры праваслаўнай культуры (вуліца св. Мікалая 5) 28 лютага 2000 года а гадзіні 18³⁰. Яна павінна быць вельмі цікавай.

(а)

Пачалі і ... пакінулі

Пра недасканаласць Гайнаўскага аддзялення тэлекамунікацыі гавораць многія. Ды і „Ніва” піша пра тое. Вось, хоць бы допіс Мікалая Варанецкага „Калі будзе тэлефон?”, які змяшчайся ў 6 н-ры ад 6 лютага г.г.

Аўтар піша, што ў Альхойцы тым хто раней падаў заяву, тэлекамунікацыя тэлефоны падключыла. Апошнія вымушаны чакаць. Колькі часу? Мо да вясны трэба чакаць, а можа да наступнага года?

Такая ж справа і ў Чаромсе. Калі я падпісаў дагавор у Гайнаўцы, дык лічыў, што мая вёска атрымала тэлефоны апошнія ў Чаромхайскай гміне. Але не пра Кузаву забыліся гайнаўскія сувязісты, а пра жыхароў вуліц Длугай, Ліповай і тых, што жывуць пры „брэсцкім пущы” ў Чаромсе.

— Што з твайм тэлефонам? — папытаў мяне Зыгмунт Кордыс з Чаромхі.

— Званю ўжо з хаты, — адказваю з усмешкай на твары.

— А ў мяне не паставілі... Ездзіў я ў Гайнаўку, дык сказаі, што вясной падключачца. Зараз кажуць, што быццам бы ў чэрвені... Калі будзеш у Гайнаўцы,

скажы начальніку, што яны — жулікі! Святлаводны кабель пракладзены ў Чаромсе па ўсім пасёлку. Ад забудовы спадара З. Кордыса ўсяго трыццаць метраў адходзіць. У іншых гаспадароў нават менш. Дык ў чым праблема?

— Як мянне „ўкужаць”, — гаварыў мне З. Кордыс, — дык куплю два сотовыя тэлефоны (адзін з сабою буду насыць, а другі ў хаце пакіну) і не стану іхнія „ласкі” праціць. Каля Шпалапрапітачнага завода неўзабаве мачту паставяць.

Гэтую навінку пацвердзіў дырэктар чаромхайскай „шпалапрапіткі”. У канцы лютага г.г. фірма „Эра — ГСМ” паставіць мачту для сотовых тэлефонаў, а другую, мабыць, фірма „Эра — ГСМ-плюс” збудуе каля даўнейшага вагоннага дэпо. У Чаромсе ўсё больш прыбывае сотовых тэлефонаў, прытым карыстаюца гэтай тэхнікай многія бізнесмены, якія афармляюць дакументы ў мясцовым мытным аддзяленні. Мачта ў Мядзвежыках заслабая і не дасягае далейшых гарадоў. Новазбудаваны ў Чаромсе вырашаць гэтую праблему.

Уладзімір СІДАРУК

гэтых шырокіх сходах, фактычна цягнемся, кожны крок вымагае вялікага напруження. Я адчуваю, што далей не дам рады. Прысталі, адным словам. Бульба тая цяжкая, быццам камень. Гляджу, і Лужкоў ледзь цягне гэты мяшок і ўжо далей ісці не можа. І ў гэтай пазіцыі мы застаяваліся, калі я расплющыла вочы. Па тэлевізіі ішла перадача пра Юрыя Лужкова, пра яго шанц у выбарах. А што датычыцца бульбы, дык мне і сапраўды прыдалося б прывезіць яе крыху з вёскі. Добраў, смачнай і свежай, бо якраз цяпер людзі з ям выбіраюць. Ды толькі цягачъ не могу: баліць рука.

ЗОСЯ

Зося! Несумненна адно: твой сон сапраўды навеяны рэчаінасцю. Ты задрамала, а тэлевізар клаў у тваё вуха весткі са свету. Бульба ў цябе скончылася, і табе сніца, што ты прывезла сабе бульбу з вёскі. Табе сапраўды балела рука, і таму твой мяшочек здаваўся табе стопудовы. Было вельмі цяжка.

А можа тая бульба прынясе табе нейкі прыбытак, ды толькі дастанеца ён табе нялётка, а дзякуючы цяжкай, непасильнай працы.

АСТРОН

Даражэнкі Астроне! Сама не ведаю, ці гэты сон прынёсіць мне нездарма, ці праста таму, што быў уключаны тэлевізар, а я задрамала ў той час, а тое, што плыло з экрана, адбівалася рэхам у маёй свядомасці.

Быццам я знаходжуся ў нейкім незнайдым горадзе. Ён мне зусім чужы, але я ведаю, што тут жыву. Вечар, зусім цёмна. На нейкім грузавіку пад'язджаем да старога цаглянага шматпавярховага будынка. Ён паявіўся перад намі зусім неспадзянава, быццам бы вынырнуў з цемры. Выглядае ён, як старая, закінутая фабрыка, у якой ніхто ўжо не працуе. Вялізныя, фабрычныя вокны. Во, у гэтым акне я жыву.

Да ўхода вядуць шырокія сходы. Мы прывезлі з вёскі бульбу, бо ўжо скончыліся зімовыя запасы, і трэба яе ўнесці да хаты. І вось ужо мы нясем гэтую бульбу ў мяшку. Але здагадайся, з кім?! З Юрыем Лужковым... Ён трymае мяшок з аднаго боку, а я з другога. Хаця тae бульбы ў мяшку няшмат, мо адна трэць яго запоўнена толькі, мне вельмі цяжка. Ідзем па

Музейны фонд

Грамадскі камітэт пабудовы Музея і асяродка беларускай культуры ў Гайнаўцы праvodзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні на пабудову музея (у польскай і замежнай валютах) просім пералічваць на рахунак: РКО BP Oddział w Hajnówce, nr konta: 5627-5454-132.

Жыхары Беларусі могуць уплачваць ахвяраванні на рахунак 141713 у Рэспубліканскім жылсацбанку горада Мінска.

Спіс чарговых ахвяравальняк:

4 903. Сцяпан Андрасюк (Гайнаўка)	10,00 зл.
4 904. Ян Ляшчук (Гайнаўка)	10,00 зл.
4 905. Ян Карпюк (Забагонне)	10,00 зл.
4 906. Ілья Агіевіч (Орля)	50,00 зл.
4 907. Раман Скепка (Гайнаўка)	10,00 зл.
4 908. Данута Артэмюк (Гайнаўка)	10,00 зл.
4 909. Міраслаў Мордань (Гайнаўка)	10,00 зл.
4 910. Анатоль Ахрыцюк (Гайнаўка)	10,00 зл.
4 911. Пётр Нікіцюк (Гайнаўка)	6,00 зл.
4 912. Віктар Бура (Гайнаўка)	20,00 зл.
4 913. Войцех Курыла (Дубіны)	10,00 зл.
4 914. Іаланта Вішнеўская (Гайнаўка)	10,00 зл.

Дзякуюм.

Наш адрес: Społeczny Komitet Budowy Muzeum i Ośrodka Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. 3 Maja 42, tel. 682 3016.

Niwa

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niwa”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Bialystok 2,
ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niva>

E-mail: niva@kurier-poranny.com

Круціць і верціць Макацёр

Адгалоскі

„Надта смешнае” — можна было б адказаць на пытанне ніўскага блазна, нейкага Сідара Макацёра, які пытае: „Куды віруем?” („Ніва” № 5 ад 30 студзеня 2000 г., гумарэска „Зямляк”).

Я ў адгалосцы „Гуманны закон” („Ніва” № 52 ад 1999 года) пытаю: „Хацялася б пачуць, што спачувальнікі сербаў (у тым ліку і С. Макацёра) думаюць пра албанцаў, якіх косаўскія сербы выгналі вясною мінулага года з Косава?”, а Сідар адказвае на гэта кім з'яўляецца зямляк, нейкі Махнацкі Куптэль. Ёсьць мэтад у такіх паводзінах. Калі бракуе аргументаў, адказваюць: „я ў вас неграў б'юць”, або „табе жонка рогі прыбраляе”. Ну і выходиті на дурня, як кажа Еўрыпід: „гавары з сэнсам да дурня, а назаве цябе дурнем”. Так і выйшла.

Пэўна, не трэба было чапаць Макацёра, бо агрывнецца, як згладнелы сабака. У тым то праблема, што я не чапаў Сідара Макацёра, толькі не мог ужо сцярпець яго балбатні. Ці ж не вучылі Сідара, што можна нават абсабачыць погляды, хоць гэта залежыць ад гэтак званай культуры слова, але не таго, хто гэтыя погляды публічна выказвае. Можна, нават у дэмакратыі гэта дапускаецца, улезці з ботамі ў прыватнае жыццё розных презідэнтаў, бурмістраў і іншых

публіцыстаў, якія з гэтага жывуць, але преч ад прыватнасці звычайных грамадзян ці чытачоў „Нівы”, якія час ад часу адгукнуцца на балбатню на яе старонках. Ці зямляк Махнацкі Куптэль — гэта нейкі презідэнт, бурмістр або начальнік? Калі ён сам аб гэтым не ведае, то напэўна не займае публічнай пасады. А можа ён вядомы грамадскім дзеячам, якому трэба дасаліць, бо замест дзеяния нічога не робіць у грамадскасці? Таксама, не. Затым, кім жа да чорта ён ёсць, што Макацёр піша пра яго „гумарэску”, і адказвае на вышэйпастаўлене пытанне, папраўдзе пытаннем, але аднак — „мо за капшэвага будзеш?”.

А можа і буду! Гэта мая прыватная справа кім я буду. Ці не магу быць „абмусульманены” ці „абкаталічаны”, хоць дагэтуль не мяняў веравызнання то і далей не змяню.

Перашкаджае Сідару, што буду „сабакаром” ці „блазнам калысніка”?

Круціць і верціць Макацёра, але не дает адказу на пастаўлене мною пытанне, што ён думае пра веснавое бежанства албанцаў у 1999 годзе.

У выхадных даных „Нівы” напісана: „Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności”. А ці за змест творчасці блазнаў тыднёвік бярэ адказнасць?

Міхась Куптэль

Цяжская сумка пісьманосца

Калі пасля II сусветнай вайны арганізавалася Нарваўская гміна, у паасобных вёсках неадкладна выбрали салтысоў. Пасля на кожную вёску была зроблена драўляная скрынка для абмену карэспандэнцый паміж уладамі і грамадзянамі. Ключы да скрынкі захоўваліся ў солтыса і гміне. Солтыс па чарзе вызначаў аднаго вяскоўца да аблугойвяння гэтай сумкі-скрынкі. Абавязкам дзяжурнага-селяніна было занесці скрынку з карэспандэнцый у гміну, здаць там усе пісъмы і прынесці дакументы і іншыя паперы з гміны солтысу, а той на месцы размяркоўваў усю карэспандэнцію паміж аднасельчан.

Пасля ў Нарве адкарылася паштовае аддзяленне — адно на ўсю гміну. Тадышнія пісьманосцы разносілі па вёсках лісты, газеты і афіцыйныя паведамленні. Прыходзілася ім пераадольваць нават па 40 кіламетраў у дзень. Потым дали ім службовыя ровары, а з часам ма-

таролеры. Зімою даводзілася ім прыязджаць на санях. Добра мне помніца як у Бялікі прыязджалі Пётр Гуралеўскі ці Язэп Смакуновіч з Нарвы.

З часам на тэрыторыі Нарваўской гміны былі арганізаваны чатыры паштовыя аддзяленні: у Нарве, Кленіках, Ласінцы і Трасцянцы. Пасля стварэння Чыжоўской гміны Кленікі з навакольнымі вёскамі апынуліся ў яе адміністрацыйных межах. Астатнія тры пошты засталіся пры Нарваўской гміне.

І хача цяпер вяскоўцы не падпісваюць яго на газеты і часопісы, сумкі пісьманосцаў надалей застаюцца цяжкімі. Аказваецца, што рыначная эканоміка заставіла іх стаць адначасова прадаўшчыкамі. Каб зарабіць на сваёй трыманні, лістаношы прадаюць сялянам муку, крупу, цукар, алей, папяросы і многа іншых тавараў. Разносчыкі, адным словам!

Мікалай Лук'янюк

чына. — Звярнуў я такім аднойчы ўвагу ў электрычцы, то мне шыбы ў воках падлі... І як тут паступаць?

Цяжка зараз працаўцаў кандуктарам. Многа жулікаў ездзіць. Білетаў не купляюць, а калі патрабуеца ад іх платы дык не толькі не заплацяць, але і свінства зробіць.

Апошнім часам мода на сметнічкі і багажныя полкі пайшла. Крадаўць „на праваў” з вагонаў. А пасля алюміній на лом прадаюць.

— Кто скрадне і склаў ладне, то як з неба спадне, — гавораць, пасмейваючыся, паразіты. Дагэтуль стражнікі аховы чыгункі нікога не затрымалі. Ці нешта зменіцца ў будучыні — пакажа час.

(yc)

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.
Друкарня: „Orthdruck”, ul. Składowa 9, Bialystok.
Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstu nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na II kwartał 2000 r. upływa 5 marca 2000 r. Wpłaty przyjmują urzędy poc

Ні́йка

люстрацыйны спецвыпуск

© Н. Памперс; © фота „Czasopis”

Куды віруем?

У вечнае

Дажыліся арлы. Такое нам ніколі не снілася. Узбунтаваліся арлянты, узняліся на барацьбу супраць былога куміра. Не ідала — як вы трансплатуецце слова *idol*, — куміра. Недальнабачная, пакінулі *zajeBESTe* барыкады беларускага рэвалюцыянера, дзяёбушць „тырана” і прыгаворваюць:

— Ты нам больш не начальнік! Матай у сваю Высранку!

Чытаю інтэр’ю Лявона Тарасевіча („Gazeta Wyborcza”) і вачам сваім не веру. Трагедыя! Падразаюць карані!

А як шануюць бацьку Сакрата, выжываюць з „Векапіса”! Ну й галапупчыкі... Выхаваў, даў працу, забяспечыў быт, усклаў на някемных найлепшыя спадзянкі... И такая адплата.

Неадольны сум агарнуй Белменію.

— Што з намі будзе?! — разгублена галосяць белменцы і зашываюцца ў лясныя нетры. Толькі беластоцка-беларускія натаблі і каварны Юргель качаюцца ад рогату. Здзяйсняеца чорны сцэнарый. Цяпер будуць ляпіць бязлікую магму на сваё падабенства.

— Што з намі будзе?! — ахнуў і я. — Новая смута!..

Але ўспомнілася прачытанае недзе: На „вялікіх” людзей трэба глядзець

з пэўнай суворасцю. У адносінах да іх трэба быць такім, якім яны самі з'яўляюцца. Тую вялікасць мерае іхній суворасцю. Літасць, якой яны не вedaюць, не павінна іх тычыцца — пакажа постасці ў фальшывым святле.

Тады глянуў я на волатаў бязлітасным зрокам. Убачыў самаўпраўных дыктатараў. Пачуў помнікае:

— Добра нам, добра і вам!

Узвеўшы сваю асобу ў культ, стаяць на маральным узвышы з пачуццём уласнай перавагі над задрыпанымі невукамі з праваслаўнай вёскі. На ўсё глухія, вушы наставілі толькі на воплескі.

Арлы эпохі, віруеце ў маладосці. Хоць пасівелі скроні. І рукі не тыя. Не схопяць падшыванца, не ўлупяць у выпеншчаныя ягадзіцы. А рукі свярбяць. І злосць разум засланяе.

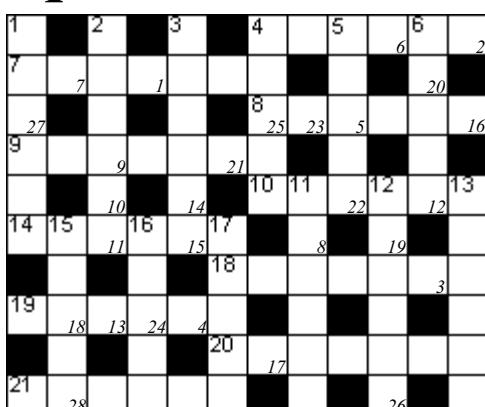
Успомніце забытая парывы. І ў вас былі тыраны. І вы бралі ў іх волю. Дык не смяшице цікаўных да сенсацый газетных разявакаў. Усе тыраны ўскладваюць свае надзеі не на тых, што трэба. А тыраняты як тыраняты, бяруць сённяшні дзень, ветэрнам — бацькам пакідаюць вечнае, клапоцяцца. Не спапяляйце высакародным гневам уяўных ворагаў.

Сідар МАКАЦЁР

P.S. А за адносіны да невядомай „Рацыі” і вядомай узнагароды — брава! Я з вами.

С. М.

Крыжаванка

Гарызантальна: 4. раменьчык для сцягвання клешчай хамута, 7. Гаўрыла, завадатар першай сусветнай вайны (1894-1918), 8. Барыс, адзін з камандзіраў Беларускай краёвой абароны, 9. падрадныя пагоны афіцэраў (мн. лік), 10. Гіці, аўтар плана захопу свету Японіі (1863-1929), 14. водар, 18. пустыня на поўначы Чылі, 19. падбярозавік, 20. шэрш малітвенных прашэнняў, якія гаворацца святаром ад імя вернікаў, 21. частка бота.

Вертыкальна: 1. лаўка з лекамі, 2. горад над возерам Мічыган, 3. царкоўны

цэнтр Грузіі, 4. пранырлівасць, 5. наплечны знак у ваенны адренін, 6. гравшовае спагнанне са службовай асобы за няправільныя выдаткі, 11. племя ў Гане, 12. вучаніца Афіны, замененая ў павука, 13. Хачатур, армянскі асветнік (1805-1848), 15. надбудоўка на палубе судна для кіравання, 16. предметы абстаноўкі памяшкання, 17. горад на поўдзень ад Пірампен.

(Ш) Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуть разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 3 нумара

Гарызантальна: карп, воцат, Абаян, Саул, ларок, аканом, Распушцін, васал, страказа, тэракота, ранча, паслагач, поўзір, мытня, удаў, баўтун, іскра, сіта.

Вертыкальна: волава, камора, аванпост, палац, ладан, „Вянок”, калектар, кілаграм, вата, сура, баян, саха, Тарудант, Ачынск, чынара, водар, піхта, скунс.

Рашэнне: Хлусня галосная, праўда ціхая.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Лукашу Пацэвічу з Беластока і Казіміру Радошку са Свебадзіцай.

Рыцар на Пегасінанце

Кожны месяц з вялікім хваляваннем чакаю чарговага нумара нашага „Часопіса”, спадзяючыся пышнай духовай трапезы, сервіраванай яго інтэлектуальнымі атлантамі. У гэтым плане лютайскі нумар штомесячніка кінуў мяне ў апагейны экстаз. Такой насычанасці вытанчанай мудрасці бадай яшчэ ў нас не бывала. Маю надзею, што нашы чытачы пагалоўна чытаюць брацкае выданне, аднак не маю ў гэтым упэўненасці і таму падзяляюся з ахвотнымі чытальнямі часопіснымі фразамі. Асабліва ўражвае тэкст Сакрата Яновіча „Вусіе саба”, а найбольш яго насычанасць не падлягаючымі найменшаму сумненню фактамі. Бо Сакрат Яновіч ведае ўсё тое, пра што, напрыклад я, нават не падзраваў. Галоўны сюрприз гэта вялікае супольнае мерапрыемства памперсаў з БГКТ, „Нівы” і *władzy białostockiej*, якога мэтай з'яўляецца злюстраванне Сакрата Яновіча. Такога яшчэ не бывала!!! І вельмі шкада, што ў адмысловую кааліцыю не забраліся яшчэ напр. Сломка, Гайдэр і Кенет Стар; быў бы гэта вельмі зладжаны калектыў...

Адмысловай увагі патрабуе слова *rapters*. Наш гандаль пад гэтай назвай прапануе спецпляюшкі, а ў іншым значэнні гэта эўфемізм, якім падмняеца вядомае не толькі ў асяроддзі *roboli, bluzgających laścą* слова *zasraniec*. І вось, каб пасаромец гэтых баявых памперсаў, Яновіч паведамляе пра свой лёс на працягу трыццаці гадоў. Біяграфія атрымалася насычанай дынамікай, бо *curriculum vitae* тое, гэта паставянае вытуркі аўтара адкуль папала, або прапанаванне яму памперсамі-маладабеларусамі *ganaparać, rojūnich sačvialnymu յspomagajšču dla bespracjoūnich* (у тэксле „Не жаль празытага”); памперсы зноў пэўна былі з БГКТ, „Нівы” і *władzy białostockiej*.

У калонцы „Opinie, cytaty” прыводзіца фрагменты выкавання Лявона Тарасевіча, змешчанага 7 студзеня ў беластоцкім дадатку да „Gazety Wyborczej”; фрагменты, а не ўсё выкаванне. А прапушчаны вельмі істотны ўрывак: пасля слоў *Fodełnie było z Czasopisem* у „GW” было далей: *Za pismem staje i Giedroyć, i Miłosz, a część ludzi z Czasopisem, m.in. Wiesław Choruży, Jerzy Kalina, Sławek Iwanik, występują z wnioskiem, aby*

*Sokrata wyrzucić z redakcji... Taka paranoja, że człowiek czasem głupieje. Адны за „Часопіс”, а другія супраць Яновіча — такая валтузня, што і сапраўды без водки не разберёшь! А ў выніку... Пры прозвішчы Сакрата Яновіча не красуецца ўжо назва пасады. Але ў Яновічай аўтабіографіі пра гэта ціха, хіба што Харужы, Каліна і Іванок выступаюць там пад аператуўнымі псеўданімамі спецагентаў БГКТ, „Нівы” і *władzy białostockich*, бо ўсю злосць за чарговую вытурку трэба ж на некага спагнаца, а чытача *spuścić w kanał* (адурманіць). І бяду Сакрат Яновіч, што вымушаны ён пісаць па-польску. Пэўна, што лепш было б па-кітайску, бо куды больш публікі даведалася б пра яго дынамічную біяграфію. *Czerpią sie Białorusina mety polityczne i utytułowane niedzuki* — падмінене самалюба беларусам усвед. Яновіч, так як згадваемы ім колішнія таварыси (*Zagadka psychologiczna? Czy jeno egoizm?*), настойліва шукаенейкіх ворагаў. І поспехі — налицо! Нават у „Часопісе” фурор. А стыль які! Дон Кіхот, які таксама шукаў ворагаў, на сваім Рачінанце накідаўся на ветракі бараніць гонар Дульсінеi. Сакрат жа Яновіч увасобіўся ў трыадзінную тройцу: і Дон Кіхот ён, і Дульсінея, і вятра.*

Człowiek szczęśliwy bowiem nie zostaje prawdziwym pisarzem. (Zajrzyjcie do słownika biograficznego „Pisarze świata”. Tam jestem. A wy?) — трывумфуе бездакорны інтыгавед. А тыя мы, калі так можна сказаць, магчыма свядомыя таго, што не ўсё могуць быць пісьменнікамі-эгайлістамі, хацелі б, каб шчаслівенька пачытаць „Часопіс” без агрэсіі, хамства і *spuszczania w kanał* у ім. Нават калі аўтарыць там прысутнік літаратаўскіх слоўнікаў. Само названне некага хамулем ці недавукам зусім не сведчыць пра культуру называючага, а хутчэй наадварот. А мо „беларускі грамадска-культурны часопіс” адрасаваны мазахістам?

Сённяшня некаторыя аматары ў аўтарытэты прыдумалі моду перапрашаць іх за згадванне пра іх публічныя асобы. Ідучы з духам часу, каюся і я, што прымініў некаторых іх прозвішчы *всue*, на суперак трэція запаведзі. А не ўсё нашы выдатнікі лічаць сябе толькі багамі; некаторыя не пакідаюць сумненняў, што лічаць сябе нават Напалеонамі.

Аляксандр ВЯРБІЦКІ

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

— У гэтай камеры, — гаворыць начальнік турмы сталічнаму інспектару, — сядзіць наш здольнейшы вязень.

— Чым ён вылучаецца?

— Калі сядзей у нас упершыню, не ўмей ні чытаць, ні пісаць. Вывучылі яго і цяпер сядзіць за фальшаванне дакументаў.

* * *

Да дырэктара цырка ўласнік прыводзіць сабачку:

— Навучыў я яго беспамылкова зайграць на скрыпцы два творы Паганіні...

— Ці вы з глузду з'ехаў! Хто ж пойдзе ў цырк слuchaць класічную музыку?

* * *

— Твой сусед, пэўна, з'яўляецца баксёрам?

— Не. А чаму так думаеш?

— Бо ў яго такі пляскаты нос...

— Гэта не ад боксу. Ён мые вокны ў будынку, дзе змяшчаецца стрыптызная школа.

* * *

Салдаты ўкідаюць у грузавік узрыўныя матэрыйялы.

— Не кідайце! — кричыць сяржант,

— месяц таму, калі так кідалі, выляцепа ў паветра восем асоб.

— Нам гэта не пагражает, — адказвае адзін з салдатаў, — бо настолькі семярых.

* * *

Сустракаюцца два сябры і пасля некалькіх хвілін гутаркі адзін з іх здзіўляеца:

— Ты ўжо не ікаеш?! Як з гэтага вылячыўся?

— У мінульым месяцы я быў вымушаны пазваніць на свой кошт у Нью-Йорк.

* * *

Лесам ідзе, кульгаючы, заяц. Сустракае яго сябар ды пытаеца:

— Што здарылася?

— Паліяўнічы...

— Падстрэліў?

— Не, наступіў.

* * *

Маці завяла дзяцей да фатографа, каб зрабіць сямейны здымак.

— Многа павялічыць? — пытае фотограф.

— Не трэба, — адказвае маці, — яны самі вырастуць.